

Vysoká škola ekonomická v Praze

Bakalářská práce

2019/2020

Kretov Andrei

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta podnikohospodářská
Studijní obor: Podniková ekonomika a management

Název bakalářské práce:

Fiskální politika v Ruské federaci

Autor bakalářské práce:
Vedoucí bakalářské práce:

Kretov Andrei
prof. Ing. Jindřich Soukup, CSc.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma
„Fiskální politika v Ruské federaci“ vypracovala
samostatně s využitím literatury a informací, na něž
odkazuji.

V Praze dne 9. prosince 2019

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat panu prof. Ing. Jindřichu Soukupovi, CSc. za ochotu, cenné rady a pomoc při zpracování této práce.

Title of the Bachelor's Thesis:

Fiscal policy of the Russian Federation.

Abstract:

The aim of my bachelor's thesis is to analyze the fiscal policies of the Russian Federation, namely the pension reform adopted in 2018 and the increase in the value-added tax rate. The theoretical part is focused on the study of concepts that are necessary for understanding and processing the issue. The practical part is focused on examining the reasons and effects of these decisions. The thesis also contains an analysis of the development of funds of the Russian Federation for the period 2014-2019. The summary includes subjective recommendations and opinions on the issue.

Key words:

Fiscal policy, exchange rate, oil price, pension reform.

Název bakalářské práce:

Fiskální politika Ruské federace.

Abstrakt:

Cíl mé bakalářské práce je analýza fiskálních politik Ruské federace, konkrétně penzijní reformu, přijaté v roce 2018 a zvýšení sazby daní z přidané hodnoty. Teoretická část je zaměřena na studium pojmů, které jsou nutné pro pochopení a zpracování uvedené problematiky. Praktická část je zaměřená na zkoumání důvodu a efektů těchto rozhodnutí. Práce také obsahuje popis analýzu rozvoje fondů Ruské federace pro období 2014-2019. Součástí shrnutí jsou vlastní doporučení a názory na danou problematiku.

Klíčová slova:

Fiskální politika, měnový kurz, cena ropy, penzijní reforma.

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	11
1. Teorie fiskální politiky	11
2. Ukazatele ekonomické výkonnosti.....	12
2.1. Hrubý domácí produkt.....	12
2.2. Inflace	13
3. Formy fiskální politiky.....	14
3.1. Jak stát může ovlivnit agregátní poptávku.....	14
3.2. Restriktivní fiskální politika	15
3.3. Expanzivní fiskální politika	16
3.4. Lafferova křivka.....	17
4. Veřejné finance	17
4.1. Fiskální federalismus.....	17
4.2. Soustava veřejných rozpočtů	18
4.3. Stabilizační fond Ruské federace	19
4.4. Rezervní fond a Fond národního blahobytu.....	19
4.5. Výdaje veřejných rozpočtů.....	20
5. Měnový kurz.....	21
5.1. Faktory působící na změnu kurzu.	22
5.2. Systémy měnových kurzů	23
6. Sankce	24
6.1. Ruská protiopatření.....	25
7. Literární rešerše	26
Praktická část.....	27
8. Struktura veřejných výdajů Ruské federace	27
9. Příjmy veřejných rozpočtů	28
10. Struktura veřejných příjmů Ruské federace.....	30
11. Vyrovnanost veřejných rozpočtů.....	31
12. Ropa a vztah k ekonomice.....	33
13. Penzijní reforma	38
13.1. Očekávaná délka života	39
14. Zvýšení DPH.....	41
14.1. Vývoj makroekonomických ukazatelů	42

Závěr.....	44
Seznam použitých zdrojů	46
Seznam tabulek.....	48
Seznam grafu	48
Seznam obrázků.....	48
Přílohy.....	49

Úvod

Ruská federace má obrovský ekonomický potenciál. Po pádu Sovětského svazu v 90. letech minulého století prošla tato země změnou v ekonomice. Politika Ruska v posledním desetiletí zahrnuje sblížení se světovými trhy, hledání místa mezi rozvíjejícími se trhy. Vzhledem k tomu, že tato země má obrovské a bohaté zásoby nerostných surovin, její hospodářství je obvykle založeno na ropě a energii. Tento fakt má vliv nejen na ekonomiku země, ale také na její politiku.

V roce 2018 přijala vláda dvě rozhodnutí, která byla poměrně kontroverzní a získala velkou publicitu mezi obyvateli Ruské federace.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je vyhodnotit tyto nové reformy, jedná se o penzijní reformu, přijatou v roce 2018 a zvýšení sazby DPH (daň z přidané hodnoty). Důležité je uvést, že před tím, než bych mohl vyhodnotit dopady fiskálních opatření ruské vlády, je potřeba odpovědět na otázky:

- Co způsobilo dané reformy?
- Jak dané reformy by měly ovlivnit ekonomiku Ruské Federace v krátkém a dlouhém období?

Moje hypotéza zní, že vláda nemá prostředky na financování svých politik, což je důsledkem událostí, které nastaly po roce 2014. V daném roce nastalo několik významných událostí, které měly dopad na ruskou ekonomiku, a to:

- mezinárodní sankce: Ruská federace čelí západním sankcím v souvislosti s její činností na Krymu a na východní Ukrajině. Evropská unie spolu se svými partnery (USA, Kanada, Austrálie, Japonsko, Norsko, Švýcarsko) přistoupila k sérii omezení, která se týkají jak jednotlivých zástupců velkých firem, tak i celých průmyslových a vojenských odvětví.
- propad cen ropy na mezinárodním trhu v roce 2014: Navzdory prohlášení ministra financí Antona Siluanova, který říkal, že: „Mírně napjatá rozpočtová a měnová politika přispívá k předvídatelným podmínkám vytvořeným v naší zemi. Kurz prakticky nezávisí na změnách cen ropy,“ bylo vidět, jak dramaticky začal klesat kurz rubl, což pak vedlo ke snížení příjmů státního rozpočtu.

Abych dosáhl hlavního cílů, je potřeba stanovit mezikroky, které to podpoří. Mezi ně patří:

- Analýza souvislosti mezi vývojem ceny ropy Brent a měnového kurzu;
- Analýza vývoje rozpočtu Ruské federace od roku 2014;
- Analýza vývoje fondu Národního blahobytu a Rezervního fondu.

Práce obsahuje dvě části: teoretickou a praktickou část. První polovina práce se zabývá vymezením základních pojmů fiskální politiky. Konkrétně v práci jsou rozebrány formy fiskální politiky a základní ekonomické ukazatele: HDP a inflace. Další část je věnována zejména stavu a historickému vývoji fondů Ruské federace od roku 2014 do roku 2018. Závěrem teoretické části jsou příklady studií, které zkoumaly danou problematiku.

Praktická část zahrnuje posouzení stavu rozpočtů v Ruské federaci od roku 2014. Jedním z nejdůležitějších prvků praktické částí je regresní analýza, která zkoumá závislost

mezi cenou ropy na mezinárodním trhu a měnovém kurzem. Dále v práci budou uvedeny reformy přijaté v 2018 roce – reforma penzijního systému a zvýšení daně z přidané hodnoty.

Metodika zpracování bakalářské práce je postavena na popisu a analýze veřejně dostupných historických informací a dat. Pro regresní analýzu jsem využil měsíční data od roku 2008 do roku 2019.

Teoretická část

1. Teorie fiskální politiky

Fiskální politika je jednou z hlavních součástí hospodářské politiky státu v dnešní době. Její význam původně spočíval v získávání peněžních prostředků pro stát, ale během času se tato politika rozvíjela a začala se zabývat větším počtem úloh. Pavelka definuje fiskální politiku jako nástroj ovlivňování ekonomiky prostřednictvím veřejných rozpočtů – a to jak prostřednictvím příjmové, tak výdajové stránky (Pavelka, 2007). Fiskální politiku provádí zejména vláda. Zatím neexistuje jednoznačný názor na to, jak moc by měla vláda zasahovat do ekonomiky, ale nemění to fakt, že v té či oné formě fiskální politiku používá každý stát. Pod ovlivňováním ekonomiky bychom si měli představit dosažení stabilního ekonomického růstu, nízké nezaměstnanosti a stabilní cenové hladiny.

Někdy je fiskální politika nazývána také rozpočtovou politikou. Důvodem toho jsou místa, kde se shromažďují peněžní prostředky. Fiskální politiku z tohoto pohledu je možné definovat jako využívání takových nástrojů, jako jsou výdaje ze státního rozpočtu, daně, cla, pravidla amortizace apod. k ovlivňování ekonomických procesů. Jde zejména o záměrné změny ve výdajích ze státního rozpočtu a v daních s cílem uvést ekonomiku do rovnováhy a podporovat její růst (Jurečka et al., 2009). Pro přesnější pochopení problematiky autor vychází z vymezení Dvořáka (1997), který doporučuje dané pojmy rozlišovat v tom smyslu, že rozpočtová politika se vztahuje k rozpočtu. Fiskální politikou se rozumí takové aktivní (vládou vyvolané) změny ve struktuře a objemu veřejných výdajů a příjmů, respektive v typu, výši a způsobu krytí rozpočtového salda, jejichž smyslem je dosažení konkrétního makroekonomického záměru.

Rozpočtovou politikou rozumíme druh veřejné (vládní) politiky a jeden z nástrojů k realizaci veřejných politik, jejichž prostřednictvím jsou získávány veřejné zdroje (příjmová stránka rozpočtové politiky) na financování cílů jednotlivých veřejných politik ze soustavy veřejných rozpočtů (výdajová stránka rozpočtové politiky) (Maaytová, 2015).

Autor by chtěl upozornit na to, že státní rozpočet je jen jednou ze součástí tzv. veřejných rozpočtů. Vedle státního rozpočtu tvoří veřejné rozpočty ještě rozpočty územně samosprávných celků (krajů, měst a obcí), rozpočty mimorozpočtových fondů, rozpočty zdravotních pojišťoven atd. (Pavelka, 2007). V této práci jsou hlavním předmětem zájmu a výzkumu státní rozpočet a rozpočty fondů rezervního a penzijního, protože v těchto fondech proběhly v poslední době značné změny. Reformy týkající se těchto fondů a stav peněžních prostředků, včetně odůvodnění tohoto stavu, jsou zkoumány v praktické části.

Podstatou správné fiskální politiky je stanovení vyhovujících cílů, dynamická reakce na změny v prostředí a korektní využití dostupných nástrojů. Neexistuje jednoznačná odpověď na otázku „Co by vláda musela sledovat a jak by měla řešit problémy“. Rozlišujeme několik funkcí fiskální politiky: makroekonomickou a mikroekonomickou. V rovině makroekonomické zdůrazňujeme funkci stabilizační. Její podstata spočívá v odstraňování odchylek skutečného produktu od produktu potenciálního za pomoci změn ve vládních výdajích a příjmech. Mikroekonomické funkce se rozdělují na funkce redistribuční a alokační. Funkce redistribuční (přerozdělovací) souvisejí se snahami o zmírnění nerovnosti v tržním rozdělování důchodu. Alokační funkce se soustřeďuje na vynaložení finančních prostředků

k úhradě produkce veřejných statků (Jurečka, Václav a kol., 2009, str. 158). Alokační funkce je pro státy velmi důležitá, obzvlášť v období krizí anebo sankcí. Přijatá řešení v takové situaci by měla být velmi opatrná a soustředit se nejen na krátkodobý, ale také na dlouhodobý horizont.

2. Ukazatele ekonomické výkonnosti

Existuje velké množství ekonomických ukazatelů, které definují rozvoj ekonomiky státu. Nejpopulárnějším z makroekonomických ukazatelů je hrubý domácí produkt, který ve zkratce charakterizuje výkonnost ekonomiky. Další ukazatele, na které se budeme primárně zaměřovat, jsou inflace a veřejný dluh. Nejsou to jistě všechny ukazatele, existuje také nezaměstnanost, zahraniční obchod atd.

2.1. Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt neboli HDP je asi nejvýznamnějším ukazatelem v dnešní době. Pavelka (2007) definuje HDP jako tržní hodnotu veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v konkrétní ekonomice za dané časové období. Tato definice je velmi podrobná a konkrétní. Analyzujeme ji podle jednotlivých částí. První, co můžeme z této definice uvést, jsou *finální* statky a služby. Potřebujeme znát finální produkci z toho důvodu, abychom nezapočítávali meziprodukty do celkové hodnoty. Pokud se jakýkoliv statek skládá z několika částí, nemůžeme spočítat cenu potřebnou pro nákup určitých částí a cena samostatného produktu – HDP by byla nadhodnocena. Další poznámkou je fakt, že hodnota finálních statků a služeb musí být vyjádřena v tržních cenách. Do této ceny se započítává DPH a další spotřební daně. Rozhodující je také, kde a kdy se tyto statky a služby vyrábějí. Jestli mluvíme o HDP státu, tak do něj nemůžeme započítávat produkty, které byly vyrobeny v zahraničí a pak importovány do tohoto státu. Rozhodující pro zařazení do HDP je skutečnost, že je produkt vyroben na území státu, jehož HDP počítáme. Totéž platí pro období. Logické je, že v ročním období počítáme statky a služby za konkrétní rok.

V průběhu sledovaného období dochází k fyzickému opotřebení kapitálu, tím pádem klesá jeho hodnota. Hrubý domácí produkt se skládá z čistého domácího produktu a vyrobeného kapitálu.

Existují dva typy hrubého domácího produktu: nominální a reálný. HDP vyjádřený v cenách běžného období nazýváme nominální. To slouží k zachycení změny fyzického objemu a ceny statků a služeb při porovnání mezi jednotlivými roky. Reálný HDP zachycuje pouze změny fyzického objemu produkce. Pro jeho výpočet se používají stálé ceny (ceny základního roku). Rozdíl mezi těmito typy HDP je způsoben změnou cen.

Hrubý domácí produkt může být vypočítán třemi metodami (Pavelka, 2007):

- Výdajovou metodou

Jak vyplývá z názvu, při této metodě se HDP skládá ze všech výdajů vynaložených na finální statky a služby. Pod všemi výdaji si představujeme výdaje domácností na spotřebu (všechno, co kupují obyvatelé), výdaje na hrubé investice (investice do fixního kapitálu nebo zásob), výdaje vlády na nákupy výrobků a služeb a čistý export (celkový export minus import). Tuto metodu můžeme zobrazit jako rovnici: $HDP = C + I + G + NX$.

- Důchodovou metodou

Důchodová metoda je založena na součtu příjmů plynoucích z vlastnictví výrobních faktorů, jež byly na tvorbu HDP použity.

- Výrobní metodou

Všechny tyto tři metody musejí dát stejný výsledek.

2.2. Inflation

Termín inflace pochází z latinského slova *inflatio*, což znamená „nafouknutí“. Inflace znamená růst všeobecné cenové hladiny. Pod všeobecnou cenovou hladinou rozumíme ceny všech statků a služeb. Inflace znamená, že si lidé mohou koupit méně statků za stejnou částku v průběhu času.

Měřit vývoj ceny jednoho statku je poměrně jednoduchou úlohou. Vláda potřebuje souhrnné měření vývoje cen velkého počtu statků, kde ceny jednotlivých statků rostou různým tempem, nebo mohou ceny některých druhů statků klesat. Obvykle se pro měření vývoje cenové hladiny používají cenové indexy (Jurečka et al., 2009). Například index spotřebitelských cen (CPI, z angličtiny Consumer Price Index). Tento index odráží změnu cen výrobků a služeb, které kupují domácnosti. Měření probíhá na základě srovnání nákladů na nákup typického spotřebního koše výrobků a služeb spotřebovávaných typickou domácností. Náklady na nákup spotřebního koše v jednom roce se porovnávají s náklady základního roku. Tento vztah ukazuje rovnice:

$$CPI = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} * 100.$$

Hodnoty spotřebních košů vypočítáme jako spotřební koš násobený cenami statků. Spotřební koš se obvykle stanovuje na základě spotřebitelských zvyklostí a statistiky, liší se v jednotlivých státech.

Dalším indexem, který se počítá pomocí hrubého domácího produktu, je deflátor hrubého domácího produktu (IPD, z angličtiny Implicit Price Deflator). V teorii HDP jsme řekli, že mezi reálným a nominálním HDP se projevují rozdíly cen. Pro výpočet IPD zahrnujeme nejen ceny spotřebního koše, nýbrž všechny statky. Základní rovnice je

$$IPD = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} * 100.$$

Pomocí uvedených cenových indexů zjistíme všeobecnou cenovou hladinu. Inflaci vyjadřujeme jako míru inflace neboli procentní změnu za nějaké časové období.

$$\pi_{n/(n-1)} = \frac{CPI_n - CPI_{n-1}}{CPI_{n-1}} * 100,$$

kde π je míra inflace a n je rok ($n-1$ je rok předtím).

Z hlediska příčiny rozeznáváme tři základní typy inflace (Pavelka, 2007):

- Poptávkovou inflaci

Tato inflace je způsobena pozitivním poptávkovým šokem. Může být způsobena růstem vládních výdajů, růstem investičních výdajů firem, spotřebních výdajů domácností nebo zvýšením čistého exportu.

- Nabídkovou inflaci

Nabídková nebo také někdy nákladová inflace vzniká v případě, kdy z důvodu růstu nákladů klesá agregátní nabídka. Zvýší-li se nominální mzdy nebo ceny surovin, pak firmy budou ochotny nabízet stejné množství produktů za vyšší cenu.

- Setrvačnou inflaci

Setrvačná inflace je spojena s inflačním očekáváním. Například firmy stanovují ceny na základě očekávaného nárůstu cen surovin.

3. Formy fiskální politiky

Podle toho, jestli vláda přijímá zvláštní opatření nebo ne, můžeme rozdělit fiskální politiku na:

Vestavěné stabilizátory

Vestavěné stabilizátory působí v ekonomice automaticky. Jejich cílem je vyrovnat kolísání ekonomiky. Jako příklad můžeme uvést podporu v nezaměstnanosti a progresivní míru zdanění. Při této situaci vláda nemusí aktivně reagovat na výkyvy ekonomiky a snažit se je extrémně podpořit, nebo naopak zpomalit. Problém může nastat, když vestavěné stabilizátory nedokážou úplně odstranit výkyvy, ale jen je omezit. Proto v takové situaci bude nutná reakce vlády (Pavelka, 2007).

Diskreční politika

Diskreční (vědomá) opatření jsou jednorázovými rozhodnutími o fiskálních opatřeních, která jsou přijímána na základě zvážení makroekonomické situace a souvisejících okolností. Například změny daňových sazeb anebo stanovení výše vládních výdajů ve státním rozpočtu představují diskreční opatření v tom smyslu, že vláda vědomě uskutečňuje tyto akce v zájmu podpory makroekonomické rovnováhy (Jurečka et al., 2009).

Diskreční politika by měla odpovídat situaci a buď podporovat ekonomiku v recesi, anebo naopak utlumit ekonomiku v případě obavy z inflace. Nedostatkem diskrečních opatření je časový nesoulad mezi vznikem potřeby zavedení určitého opatření a skutečnou realizací opatření. Časové zpoždění je:

- rozpoznávací – zpoždění mezi vznikem problému a okamžikem jeho rozpoznání vládou;
- rozhodovací – čas potřebný ke schválení opatření vládou a parlamentem;
- zaváděcí (implementační) – čas nutný k uvedení daných opatření „do života“;
- účinnostní – znamená dobu před tím, než začnou fungovat schválená opatření.

Teoreticky je možné, že rozpočtové zákony umožňují vytvářet speciální fondy, které mohou být použity v případě potřeby diskrečního opatření (Maaytová, 2015).

3.1. Jak stát může ovlivnit agregátní poptávku.

Oblíbeným tématem ekonomických diskusí je, zda a nakolik může stát ovlivnit agregátní poptávku prostřednictvím vládních výdajů nebo daní. Na první pohled může zdát, že daná otázka je jednoduchá a existuje k tomu jednoznačná odpověď, ale to tak není. Existují různé podmínky, které ovlivní celou teorii.

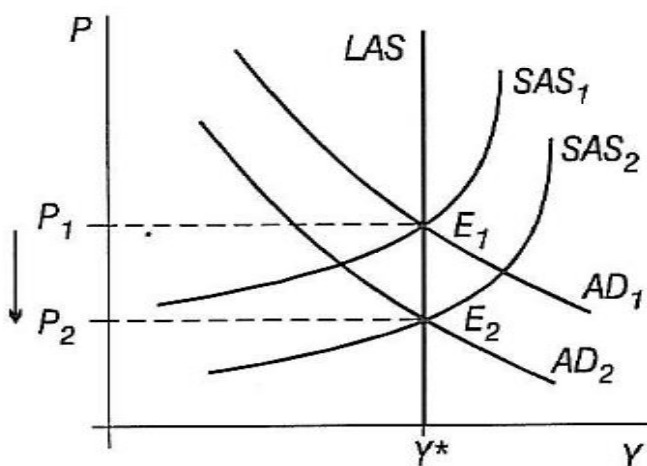
3.2. Restriktivní fiskální politika

Restriktivní fiskální politika – politika boje proti nadměrné ekonomické aktivitě, vedoucí k inflaci a nadprodukci. Omezena je na jakoukoliv kombinaci následujících opatření: snížení vládních výdajů, zvýšení daní, vytvoření nebo zvýšení přebytku státního rozpočtu.

Restriktivní výdajová politika

Snížení vládních výdajů povede k poklesu agregátní poptávky, jak je vidět na obrázku číslo 1, z AD_1 do AD_2 . Reálný produkt klesá. Firmy propouštějí pracovníky. Roste nezaměstnanost. Lidem klesá jejich disponibilní příjem, a proto omezují svou spotřebu. Dochází k poklesu reálného produktu. V krátkém období tato politika povede k poklesu reálného produktu, k růstu nezaměstnanosti a k poklesu cenové hladiny.

Obrázek 1 Restriktivní výdajová politika – dlouhé období

Zdroj Pavelka (2007) vlastní zpracování

V dlouhém období vlivem vysoké nezaměstnanosti lidé budou souhlasit s prací za menší plat. Klesne nominální mzda. Firmy snižují ceny svých výrobků, neboť jim klesají náklady. Křivka krátkodobé nabídky SAS se posune dolů. Reálný produkt se vrací na svou dlouhodobou rovnováhu – na potenciální produkt. Nezaměstnanost se vrací na svou dlouhodobou úroveň – na přirozenou míru nezaměstnanosti. Cenová hladina jako jediná klesá (Pavelka, 2007).

Restriktivní daňová politika

Další variantou, jak vláda může provést restriktivní politiku, je změna daňové sazby. Zvýšení daní například z osobních důchodů má za následek jejich nižší disponibilní důchod, který mohou použít na spotřební výdaje. Spotřeba, jakožto součást agregátní poptávky, proto poklesne. Také zvýšení daní ze zisků firem působí na ekonomiku restriktivně, neboť se tím omezují jejich výdajové, zejména investiční možnosti. Daňová politika restriktivně zaměřená bývá používána v situacích, kdy je agregátní poptávka příliš velká ve vztahu k produkčnímu potenciálu ekonomiky a kdy proto působí silné inflační tlaky (Jurečka et al., 2009).

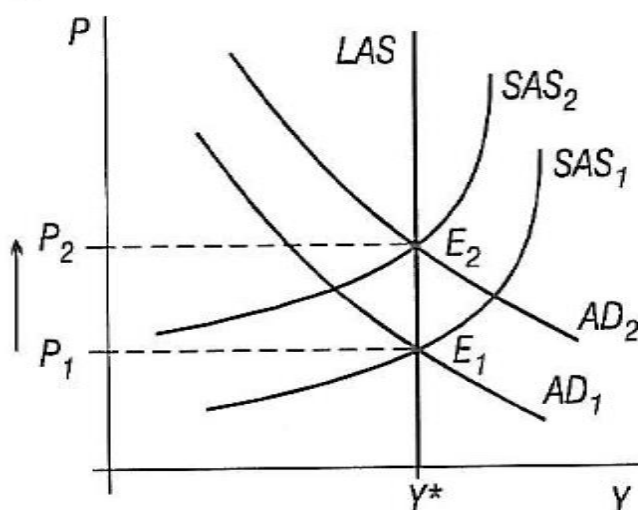
3.3. Expanzivní fiskální politika

Pokud země zažívá recesi, pak se může vláda rozhodnout, že provede stimulační fiskální politiku. V tomto případě může vláda stimulovat buď agregovanou poptávku, nebo nabídku, nebo obojí najednou.

Expanzivní výdajová politika

Ekonomika se nachází pod svým potenciálním produktem a existuje nezaměstnanost. Vláda zvýší vládní výdaje a tím posune křivku agregátní poptávky z AD_1 do AD_2 , obrázek číslo 2. Reálný produkt vzroste. Zvýšenou produkci musí někdo vyrobit, proto klesá nezaměstnanost. Klesající nezaměstnanost také znamená, že v souhrnu v ekonomice vzroste disponibilní důchod, který může být věnován na spotřebu. Růst spotřeby vyvolá další růst produktu. Fiskální expanze může v krátkém období vést k růstu reálného produktu, k poklesu nezaměstnanosti a k růstu cenové hladiny.

Obrázek 2 Expanzivní výdajová politika – dlouhé období

Zdroj Pavelka (2007) vlastní zpracování

Časem zaměstnanci zjistí, že cenová hladina se zvýšila, kdežto jejich nominální mzda se nezvýšila, ale naopak snížila, pracovníci jsou schopni koupit méně produktů než dříve. S tím se zaměstnanci nebudou chtít smířit a budou požadovat nárůst nominální mzdy. Růst nominální mzdy bude pro podnikatele znamenat růst výrobních nákladů. Křivka krátkodobé nabídky se proto posune nahoru. Reálný produkt se díky tomu vrací zpět na svou dlouhodobou úroveň. Jediným dopadem fiskální expanze bude v dlouhém období pouze růst cenové hladiny (Pavelka, 2007).

Expanzivní daňová politika

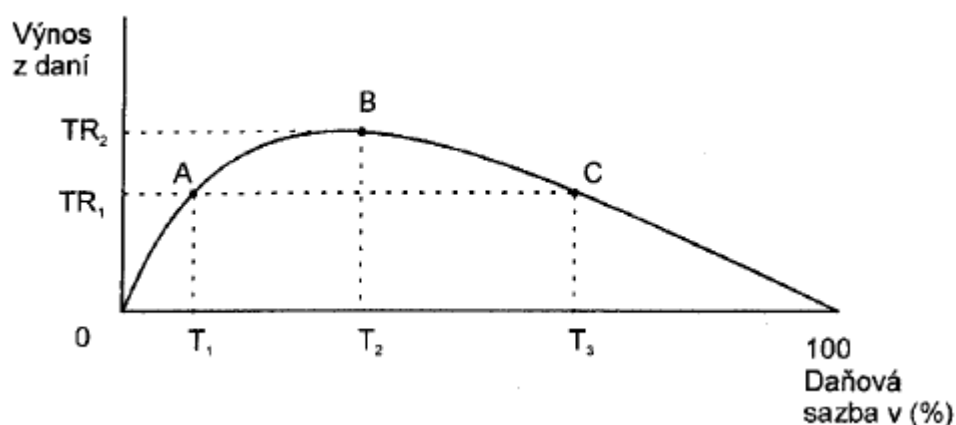
Snížení daní má zpravidla expanzivní účinek. V případě osobních důchodových daní má za následek skutečnost, že spotřebitelům zůstává k dispozici pro spotřebu větší část jejich příjmů, což znamená stimulaci spotřebního komponentu agregátní poptávky. Firmám zůstává více zdrojů pro investiční možnosti (Jurečka et al., 2009).

3.4. Lafferova křivka

Vláda by měla být velmi opatrná s navýšením daňové sazby. Někdo by mohl očekávat, že čím je sazba vyšší, tím větší finanční zdroje získá vláda, ale není to tak. Důvod je docela jednoduchý. Při vysoké daňové sazbě se lidem nevyplácí pracovat, proto zůstávají doma nebo se snaží najít nelegální práci, aby neplatili daň. Při extrému, daňové sazbě ve 100% výši, by nikdo nepracoval (pokud neexistují další způsoby motivace anebo donucovací metody) a vláda by nedostala žádné peníze. Analogický je výsledek při nulové daňové sazbě. Proto je velmi důležité najít optimum.

Dle Lafferovy křivky objem výnosů z daní po dosažení svého maxima s rostoucí daňovou sazbou klesá. Autorem Lafferovy křivky je Artur Laffer, představitel ekonomie strany nabídky, která zdůrazňovala význam nízkého daňového zatížení pro ekonomickou výkonnost (Pavelka, 2007). Laffer tvrdí, že s navýšením daňové sazby bude výnos vzrůstat jen do určitého bodu, jak je to vidět na obrázku 3. Pro daňovou sazbu T_1 výnos z daní činí TR_1 , pro vyšší daňovou sazbu T_2 výnos z daní vzrůstá na úroveň TR_2 , ale pro další navýšení na T_3 , výnos z daní klesá na původní úroveň TR_1 .

Obrázek 3 Lafferova křivka

Zdroj Jurečka et al., 2009

4. Veřejné finance

Dvořák (1997) spojuje fiskální politiku a veřejné finance: „Fiskální politiku lze obecně definovat jako makroekonomicky motivované využití veřejných financí.“

4.1. Fiskální federalismus

Fiskální federalismus představuje finanční vztahy mezi centrální úrovní vlády a vládami na nižších úrovních. Týká se tedy rozdělování příjmů a přiřazování výdajů mezi jednotlivými úrovněmi vlády a s tím souvisejícího rozdělování pravomoci a odpovědnosti vlády za zabezpečování a financování veřejných služeb a veřejných statků. Smyslem této dělby je zvýšit efektivnost veřejných financí (Černohorský, 2013).

Tradiční teorie fiskálního federalismu vychází z toho, že vláda by měla maximalizovat společenský blahobyt svých občanů.

Pojem veřejné finance má několik významů. Maaytová (2015) jej rozděluje na praktickou činnost a vědní disciplínu. Za prvé jím označuje praktické činnosti a další aktivity

související s financováním veřejného sektoru (zejména s příjmy do veřejných rozpočtů, výdaji, sestavováním a spravováním veřejného rozpočtu). Teoretický význam se zabývá společenskými problémy, které patří do oblasti ekonomické a speciálně finanční problematiky.

4.2. Soustava veřejných rozpočtů

Smyslem veřejných financí je vytváření veřejných finančních fondů, a to zejména prostřednictvím výnosů z daní a přerozdělování těchto fondů tak, aby byly zajišťovány veřejné statky, aby to bylo co možná nejefektivnější a aby se do určité míry zmírnily sociální nerovnosti (Černohorský, 2013).

Je zřejmé, že každý stát má odlišné veřejné rozpočty z ekonomických nebo politických důvodů, ale obecná soustava zahrnuje:

- nadnárodní rozpočet, v případě zapojení státu do mezinárodní integrace;
- ústřední (státní rozpočet);
- rozpočty veřejných fondů;
- rozpočty veřejných podniků, neziskových organizací, zdravotních pojišťoven.

Ruská federace není výjimkou a do její soustavy patří:

1. státní rozpočet;
2. federální mimorozpočtové fondy;
3. územní rozpočty;
4. rozpočty územních mimorozpočtových fondů;
5. rozpočet Penzijního fondu.

Podstata fungování veřejných rozpočtů spočívá v tom, že se vytvářejí veřejné fondy prostřednictvím rozdělování důchodů ekonomických subjektů (zejména formou daní), poté se přerozdělují (například ve formě veřejných statků) a utvářejí důchody ostatních ekonomických subjektů (formou výdajů z rozpočtu, například formou výplat mezd státním zaměstnancům, výplat sociálních dávek apod.) (Černohorský, 2013).

Při vzniku veřejných rozpočtů je důležité určit zásady, podle kterých bude systém fungovat. V roce 1998 byl v Rusku přijat zákon, ve kterém jsou popsány tyto principy. Během času se tento dokument měnil a byl aktualizován. V dnešní době rozpočtový zákoník Ruské federace stanovuje následující principy:

- Princip jednotnosti rozpočtů

Tento princip stanovuje, že pro všechny veřejné rozpočty existují stejná pravidla, organizace anebo opatření pro zřizování a plnění výdajových závazků.

- Princip samostatnosti rozpočtů různých úrovní

Na první pohled se zdá, že tento princip jde proti principu jednotnosti, ale není tomu tak. Princip samostatnosti určuje práva a povinnosti vlády nezávisle zajišťovat rovnováhu příslušných rozpočtů a efektivně využívat rozpočtové prostředky.

- Princip veřejnosti

Vláda je povinná nejen dodat informace o schválených rozpočtech, ale také o jejich stavu. Další povinnou informací jsou rozpočtové ukazatele současného a následujícího roku.

- Princip reálnosti a pravdivosti

Principem důvěryhodnosti rozpočtu je spolehlivost ukazatelů prognózy socioekonomického vývoje území a realistický výpočet příjmů a výdajů rozpočtu.

- Princip efektivního využití veřejných rozpočtů

Měly by být dosaženy výsledky při nejmenších ztrátách nebo nejlepším dostupným způsobem.

- Princip vyváženosti

Objem rozpočtovaných výdajů by měl odpovídat celkové výši rozpočtových příjmů a zdrojům financování jeho schodku sníženým o výši plateb z rozpočtu souvisejících se zdroji financování rozpočtového deficitu a změnami zůstatků prostředků na účtu. Předtím, než se podíváme na výdaje a příjmy konsolidovaného státního rozpočtu, chtěl by se autor krátce zmínit o fondech, které budou dále zkoumány v praktické části.

4.3. Stabilizační fond Ruské federace

Rusko je stát, jehož ekonomika je velmi závislá na příjmech z prodeje surovin, jako je například ropa. V těchto případech státy, které jsou závislé na exportu nějakého zboží, vytvářejí speciální fondy, které by měly fungovat jako záchrana pro kritické situace. V roce 2004 byl v Rusku založen Stabilizační fond. Stabilizační fond Ruské federace je součástí fondů federálního rozpočtu, který je tvořen v důsledku přebytku ceny ropy nad základní cenou ropy, která je předmětem samostatného účetnictví, řízení a využívání. V souladu se schváleným postupem může být správa majetku fondu prováděna následujícími způsoby (jednotlivě nebo současně):

- nabytím dluhových závazků zahraničních zemí na úkor Fondu;
- nabytím cizí měny na úkor Fondu a jeho umístěním na účtech za účelem evidence prostředků Stabilizačního fondu v cizí měně u Centrální Banky Ruské federace.

Stabilizační fond byl k 1. únoru 2008 rozdělen na Rezervní fond a Fond národního blahobytu. V té době obsahoval prostředky v hodnotě 157,4 mld. USD, které byly rozděleny na 125,19 mld. USD pro Rezervní fond a 32 mld. USD pro Fond národního blahobytu. Ke dni 31. ledna 2008 přestal Stabilizační fond existovat (Ministerstvo *financí Ruské federace*).

4.4. Rezervní fond a Fond národního blahobytu

Jak už jsme řekli, Rezervní fond vznikl v 2008 roce. Tento fond měl vycházet ze Stabilizačního fondu a měl stejnou funkci – vyrovnávání rozpočtu při poklesu cen ropy a zemního plynu. Zdrojem fondu jsou příjmy z prodeje ropy a zemního plynu a příjmy ze správy Rezervního fondu. Ekonomický význam spočívá ve snížení inflačních tlaků a závislosti národního hospodářství na výkyvech příjmů z vývozu surovin.

Maximální objem finančních prostředků rezervního fondu je každoročně schvalován zákonem o federálním rozpočtu a vypočítá se jako 10 % plánovaného hrubého domácího produktu pro příslušný rok.

Od 1. ledna 2018 se Rezervní fond Ruska stává součástí Fondu národního blahobytu. Všechny další příjmy z rozpočtu za ropu a zemní plyn budou podle nových ustanovení rozpočtového zákoníku nyní zaslány Fondu národního blahobytu. Vláda předpokládá, že rok 2018 byl posledním rokem, kdy byl rozpočtový deficit financován z Rezervního fondu. Následně se budou vynakládat prostředky pouze na důchodové spoření.

Do 1. ledna 2018 byl Fond národního blahobytu součástí státního rozpočtu, podléhal zvláštnímu účetnictví a řízení. Tento fond byl zaměřen na podporu dobrovolného důchodového spoření a podporu Penzijního fondu. Tento fond byl tvořen přerozdělováním finančních prostředků z Rezervního fondu. Když hodnota Rezervního fondu byla více než 10 % HDP, nadbytečné prostředky se převáděly do Fondu národního blahobytu.

4.5. Výdaje veřejných rozpočtů

Pro realizaci plánů vláda potřebuje finanční prostředky. Smyslem veřejných výdajů je finančně krýt cíle jednotlivých veřejných politik. Objem finančních prostředků, které jsou potřebné pro tu či onu reformu, se stanovuje Ministerstvo financí Ruské federace. Další úlohou tohoto útvaru je stanovení pravidel a doby, za kterou by je projekt měl dosáhnout. Objem finančních prostředků není jedinou informací, která je potřebná. Aby vláda mohla lépe investovat a analyzovat svá řešení, existují různé klasifikace veřejných výdajů. Maaytová (2015) klasifikuje veřejné výdaje dle:

- **funkce** – pro analýzu vývoje minulosti a analýzu výdajové politiky;
- **ekonomických kategorií** – pro účely makroekonomických statistik a agregátního fiskálního řízení;
- **organizace** – pro stanovení odpovědnosti za hlavní skupiny veřejných výdajů a pro každodenní řízení plnění rozpočtu;
- **fondů** – pro správu rozpočtu;
- **rozpočtových položek** – pro kontrolu shody a vnitřní řízení;
- **programů** – pro formulaci politiky a stanovení odpovědnosti za výsledky.

Každá z těchto klasifikací má odlišný smysl a způsob použití. Není možné říci, že klasifikace podle ekonomických kategorií je nejdůležitější z toho důvodu, že to umožňuje posuzovat makroekonomické agregáty a měnit celkovou fiskální politiku. Tyto funkce jsou navzájem propojeny. Bez správného zpracování rozpočtu jednotných fondů nemůžeme přijmout a posoudit veřejné programy atd.

Jako nejčastěji využívané zjednodušení můžeme funkce rozdělit z hlediska ekonomického a hlediska funkčního. Z ekonomického hlediska členíme veřejné výdaje na běžné výdaje a kapitálové výdaje. Běžné výdaje jsou takovým druhem výdajů, kterým správce rozpočtové kapitoly zabezpečuje provozní činnosti ve své rozpočtové kapitole. Patří k nim například výdaje na platy personálu. Kapitálové výdaje mají jinou povahu. Jsou to výdaje na investice, jejichž účelem je získat (vytvořit nebo nakoupit) takový statek nebo službu, které v budoucnu přinesou uspokojení pro veřejnost (výdaje na dálnice atd.). Úlohou vlády je stanovit optimální proporce mezi běžnými a kapitálovými výdaji. Pokud použijeme ke klasifikaci funkční hledisko, pak členíme výdaje podle základních typických činností, kam veřejné výdaje směřují – výdaje na obranu, zdravotnictví atd (Maaytová, 2015).

Na dynamiku veřejných výdajů působí nejen vláda. Existuje několik dalších faktorů růstu veřejných výdajů. Maaytová (2015) uvádí:

- Demografický faktor

Demografický faktor souvisí s růstem populace a se stárnutím obyvatelstva. Čím větší počet obyvatelstva, tím více veřejných statků a služeb je potřebné zajistit. Analogicky to funguje s delší délkou života. V mnoha zemích se prodlužuje průměrná délka života. To znamená, že vláda potřebuje provádět změny v důchodových a sociálních systémech.

- Technologický faktor

Dalším faktorem je technologický faktor. Nové technologie a technika hrají důležitou roli v životě. V dnešním světě je nezbytné se adaptovat a rozvíjet. Technologie, které byly v loňském roce, už nemohou zachovat stejnou produktivitu. Vláda musí v takovém případě zvýšit veřejné výdaje v takových oblastech, jako je například zdravotnictví anebo průmyslová odvětví. Tento faktor je těsně provázán s demografickým faktorem. Technologie zlepšují kvalitu života, což se pozitivně vztahuje k růstu délky života.

- Politický faktor

Politický faktor vypovídá o tom, že veřejné výdaje souvisejí s politickým cyklem. Politický cyklus neznamená zvláštní řešení jedinců ve vládě. Význam spočívá v tom, že veřejné výdaje rostou před volbami a s přípravou voleb. To se ukazuje nejen ve zvýšení výdajů na média, ale i v řešení krátkodobých problémů. Je celkem logické, že politici chtějí být zvoleni, a proto nabízejí řešení krátkodobých problémů, nebo snížení daňových sazeb atd., což vypadá pro lidi lákavě.

- Demonstrační faktor

Jeho podstata je v tom, že obyvatelé určité země (regionu) se dožadují obdobných veřejných statků a služeb, které jsou obyvatelům poskytovány v jiné zemi (regionu). V případě, že obyvatelé nedostanou tyto statky a služby, může pro ně být jednodušší přestěhovat se ze své země (regionu), což negativně ovlivní celkovou ekonomiku země (regionu) odkud se stěhují a může vést k přebytku obyvatelstva naopak v zemích (regionech), kam se stěhují.

- Ekonomický faktor

Jedním z faktorů, který vláda může ovlivnit, je ekonomický faktor. Sem lze zařadit inflaci, růst nákladů a rozpočtová omezení.

5. Měnový kurz

Měnový kurz silně ovlivňuje mezinárodní směnu statků a služeb. Poptávku po domácí měně vytvářejí jednak tuzemští vývozci statků a služeb a dále pak zahraniční investoři nakupující aktiva v určitém státu. Vzniká trh, kde se směňují „peníze za peníze“, a proto je na cenu možné pohlížet ze dvou stran. Směnný poměr dvou měn můžeme označit jako měnový kurz. Ten je možné sledovat v nominálním nebo reálném vyjádření. Reálný kurz je poměr, v jakém se směňují statky jedné země za statky druhé země. Nominální měnový kurz představuje cenu jedné měny vyjádřenou v jednotkách měny druhé. Toto vyjádření nám umožňuje pochopit, kolik domácí měny potřebujeme zaplatit za zahraniční. V grafu 4 je vidět, že v posledních několika letech vykazoval kurz rublu k dolaru USA významné změny. Od roku 2014 se množství rublů, které je potřebné k nakoupení dolaru, zvýšilo.

Graf 1 Graf USD / RUB

Zdroj <https://www.kurzy.cz/grafy/kurzy-men/usd-rub-png-svg-yb10>

5.1. Faktory působící na změnu kurzu.

Existuje řada faktorů působících na změnu kurzu. Jurečka (2009) rozděluje tyto faktory podle toho, co ovlivňuje měnový kurz v krátkém období a co v dlouhém období.

V krátkém období

Změny úrokových sazeb

Investoři vždy hledají vyšší výnos při dané míře rizika a likvidity, a proto se snaží přesouvat kapitál tam, kde jsou vyšší úrokové sazby. Pokud v některém státě vzrostou úrokové míry, pak investoři budou přesouvat svá aktiva do těchto zemí, což znamená, že klesne poptávka po tuzemských aktivech a zároveň po domácí měně RUB a současně klesne nabídka USD. Měnový kurz USD vzroste – dojde ke zhodnocení dolaru americkému vůči rublu.

1. Změna míry inflace

Původním znakem inflace je růst cen statků. Jestliže v Rusku dojde k růstu cen a tím i růstu míry inflace, staly by se statky při neměnném měnovém kurzu dražšími vůči zahraničním. Vzroste poptávka po zahraničních statcích a poklesne poptávka po statcích domácích – tím vzroste zájem o zahraniční měnu a klesne zájem o domácí měnu. Výsledkem je zase znehodnocení domácí měny (rublu) vzhledem k zahraniční (dolaru americkému).

2. Změna růstu peněžní zásoby

Růst peněžní zásoby má velký vliv na míru inflace a úrokové sazby. Proto při zvýšení peněžní zásoby dojde ke zvýšení předchozích faktorů.

Změna míry růstu reálného důchodu

Růst reálného produktu znamená růst agregátní poptávky, což se projevuje zvýšenou spotřebou statků ze strany domácností a firem. Růst spotřeby vyvolá větší poptávku po statcích, a to jak domácích, tak zahraničních. Na měnových trzích dojde k růstu kurzu zahraniční měny a ke znehodnocení měny domácí země, u které došlo k vyššímu růstu produktu.

Očekávání budoucího vývoje měnových kurzů

Nejen reálné změny mají vliv na měnový kurz. Informace jsou velmi důležité. Měnové trhy fungují stejně jako ostatní a reagují na každou informaci, která může ovlivnit budoucí vývoj cen. Platí tedy, že pokud trhy mají nějaká očekávání ohledně budoucího oslabení či posílení nějaké měny, potom k tomuto oslabení/posílení dojde ihned.

V dlouhém období

V dlouhém období jsou měnové kurzy ovlivněny především rozdílným ekonomickým vývojem země, a to zejména vývojem cen a mezinárodního obchodu. Parita kupních sil je jednou z teorií, která vysvětluje determinaci měnového kurzu. Tato teorie má dvě verze – absolutní a relativní.

Absolutní verze se týká cen všech statků a služeb. Tato verze porovnává agregátní cenové hladiny ve dvou zemích. Tato teorie vychází ze zákona jedné ceny. Tento zákon říká, že prodejní cena identického zboží by měla být stejná bez ohledu na místo prodeje. Pokud by cena zboží ve státě byla vyšší, lidé by se snažili nakupovat v jiném. Existují však překážky jako cena dopravy nebo cla. Nominální měnový kurz se může odchýlovat od parity kupních sil. Příčinou jsou existující bariéry, obdobně jako u zákona jedné ceny.

Relativní verze je více zaměřena na změnu měnového kurzu než na jeho výši. Změna nominálního kurzu je dána rozdílem inflace ve dvou zemích. Pokud například v USA cenová hladina roste pomaleji než v Rusku, dolar se bude znehodnocovat. Pokud by určitý koš statků a služeb zdražil více v jednom státě, přestalo by se toto zboží vyvážet (Pavelka, 2007).

5.2. Systémy měnových kurzů

Pevný nebo fixní měnový kurz je příklad, kdy země nenechávají svou měnu volně se pohybovat na základě nabídky a poptávky. V takovém případě se měnový kurz udržuje v předem stanoveném rozmezí kolem určité výše. Jako plusy daného kurzu můžeme uvést:

- nižší riziko pro investory, což jako důsledek vede k větším investicím a rozvoji mezinárodního obchodu;
- zafixování měnového kurzu vůči měně některého vyspělého státu s nízkou mírou inflace, což pomáhá zemím, kterým se nedaří boj proti vysoké míře inflace.

Volný plovoucí kurz je takový systém měnového kurzu, kdy se měnový kurz stanovuje na základě nabídky a poptávky. Takový systém je přijat v Rusku od roku 2014. K výhodám volného kurzu patří:

- zabránění přenosu inflace z jedné země do druhé;
- realizace nezávislé měnové politiky centrální bankou;
- eliminace spekuláčních útoků na měnu.

6. Sankce

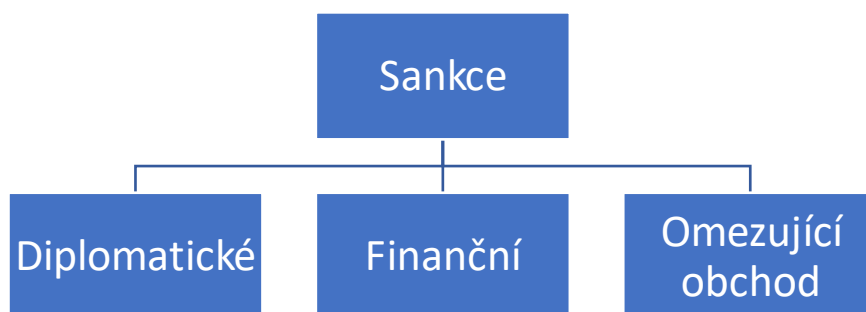
Jak už víme, pohyb mezinárodního kapitálu výrazně ovlivňuje měnový kurz. V roce 2014 došlo k významnému znehodnocování rublu. Předpokládaný důvod je propad ceny ropy na mezinárodním trhu. Nicméně existují další faktory, které podporovaly tento pokles rublu. Jedním z nich jsou sankce. Sankce představují jedno z donucovacích diplomatických opatření v mezinárodních vztazích. Je to jeden z nejmocnějších nástrojů (nemluvíme-li o válce) používaných v zahraniční politice a mnoho vlád nebo mezinárodních uskupení je využívá pouze v případě nouze, kdy všechna ostatní opatření nedokázala zabránit dalšímu nežádoucímu chování. Guimelli (2011) říká, že sankce mají následující funkce:

- signalizace;
- omezení;
- nátlak.

To znamená, že sankce by měly informovat o znepokojení mezinárodních organizací nad současným chováním státu, pokusit se odradit vládu od očekávaného budoucího pochybení nebo se pokusit změnit současné chování vlády nebo státu.

Dragoi & BALGAR, (2016) ve své studii klasifikují sankce podle jejich funkce.

Obrázek 3 Klasifikace sankce

Zdroj Dragoi & BALGAR, 2016, Vlastní zpracování

Ruská federace čelí západním sankcím v souvislosti se svou činností na Krymu a na Ukrajině. Toto chování se klasifikuje jako porušení mezinárodního práva, a proto Evropská unie spolu s partnery zavedla řadu omezujících opatření. Hlavním cílem je zastavit zasahování Ruska do vnitřní politiky jiného suverénního státu.

Na začátku byla přijata diplomatická opatření. Byl zrušen summit G8 v Soči (2014), země EU pozastavily jednání o vstupu Ruska do OECD a Mezinárodní energetické agentury. Další změny se týkaly vízových záležitostí. Vzhledem k tomu, že tato opatření nebyla účinná a politika Ruské federace v této otázce se nezměnila – EU byla nucena použít ještě přísnější nástroje.

O prvním zavedení restriktivních opatření vůči Ruské federaci rozhodovala Evropská rada dne 17. března 2014 v reakci na ruskou anexi Krymu. Diplomatické řešení od té doby nebylo nalezeno, proto se sankce prodlužovaly dál. Restriktivní opatření uložená EU Rusku zahrnovala (Rada Evropské unie, 2019):

a) embargo na vojenskou oblast, případně zákaz obchodování se zbraněmi a jinými vojenskými materiály, vč. zákazu vývozu zboží dvojího užití pro vojenské účely nebo vojenských konečných uživatelů v Rusku, zákaz technické pomoci.

b) zmrazení aktiv a omezení cestování – 170 jednotlivců a 44 subjektů podléhá zmrazení aktiv a zákazu cestování na území EU kvůli své odpovědnosti za akce, které ohrožují územní celistvost, suverenitu a nezávislost Ukrajiny. Naposledy byly prodlouženy v březnu 2019 do 15. září 2019.

Další jsou ekonomické sankce:

c) občané EU a společnosti již nesmějí kupovat nebo prodávat nové dluhopisy, akciové nebo podobné finanční nástroje se splatností delší než 30 dnů, vydané pěti hlavními státními ruskými bankami; třemi hlavními ruskými energetickými společnostmi; třemi hlavními ruskými obrannými společnostmi.

d) občané EU a společnosti rovněž nemohou poskytovat úvěry se splatností delší než 30 dnů subjektům popsáným výše.

e) zákaz vývozu některých energetických zařízení a technologií do Ruska podléhá předchozímu povolení příslušných orgánů členských států. Vývozní licence budou zamítnuty, pokud jsou produkty určeny k průzkumu a těžbě ropy ve vodách hlubších než 150 metrů nebo v pobřežních oblastech severně od polárního kruhu, a projekty, které mají potenciál produkovat ropu ze zdrojů umístěných v břídlcových formacích pomocí hydraulických zařízení štěpení (Tyll, Pernica, & Arltová, 2018).

Ruská federace zatím nezměnila svou politiku ohledně Ukrajiny. Ale to neznamená, že sankce neměly žádný efekt. V některých studiích (Dragoi & BALGAR, 2016) se autoři domnívají, že krátkodobé efekty nemají tak kritickou podobu, ale časem bude tento efekt silnější (Dreger, Kholodilin, Ulbricht, & Fidrmuc, 2015). Za předpokladu, že by sankce zůstaly v platnosti v budoucnu, mohly by oslabit ekonomiku Ruska kvůli jejich negativnímu vlivu na investice domácích, a ještě více zahraničních firem v Rusku.

6.1. Ruská protiopatření

Prezident Putin a jeho vládnoucí strana zavedla protiopatření. Z pohledů autora tato opatření měla spíš politický smysl než ekonomický. Arltová et al. (2018) ve své studii uvádějí, že dopad se okamžitě a silně promítl do každodenního života ruských občanů. Následné negativní dopady na životní úroveň mnoha Rusů byly záměrně chybně interpretovány většinou místních médií jako výsledek evropských sankcí.

Rusko snížilo vládní výdaje na nákupy některých strojů a některých výrobků lehkého průmyslu a uvalilo zejména zákaz dovozu vybraných zemědělských produktů ze států, které uložily nebo se připojily k sankcím proti Rusku. Od 7. srpna 2014 platí zákaz dovozu hovězího, vepřového a drůbežího masa a masných výrobků, rovněž je vydán dovoz ryb, koryšů, měkkýšů, mléka a mléčných výrobků, ovoce a zeleniny, sladových výtažků a potravinových produktů do Ruské federace.

Rusko je do značné míry závislé na dovozu potravin a tato omezení tak způsobila nejen dočasný nedostatek potravin, ale také prudký nárůst jejich cen, který v kombinaci s klesajícími cenami ropy a oslabením rublu nepříznivě ovlivnil již tak vysokou míru inflace. Stav inflace bude podrobněji probrán v praktické části.

7. Literární rešerše

Jak už jsme zmínili v kapitole Měnový kurz, v roce 2014 se rubl znehodnotil. Předpokládané důvody jsou pokles ceny ropy na mezinárodním trhu a sankce. Ministr financí Anton Siluanov v roce 2016 prohlásil, že od roku 2014 v Rusku platí takzvaný „plovoucí měnový kurz“. Rubl už se nebude odvíjet od ceny ropy, ale od tržních faktorů. Toto řešení bylo přijato z důvodu propadu ceny ropy v roce 2014.

Dreger et al. (2015) se ve své studii snaží odpovědět na otázku, co způsobilo 50 % pokles rublu oproti dolaru v roce 2014. S využitím vysokofrekvenčních údajů o nominálních směnných a úrokových sazbách, cenách ropy, aktuálních a neočekávaných sankcích poskytují důkazy o hnacích silách směnného kurzu rublu. Analýza je založena na kointegrovaných VAR modelech, kde jsou implicitně vloženy základní dlouhodobé vztahy. Výsledky naznačují, že převážná část znehodnocení je způsobena poklesem cen ropy. Neočekávané sankce jsou navíc podmíněny podmíněnou volatilitou příslušných proměnných.

Jako limitace autor označil právě data. Proměnné jsou vykazovány v denní četnosti za období od 1. ledna 2014 do 31. března 2015.

Další studie (Blokhina, Karpenko, & Guirinskiy, 2016) zkoumá vzájemné vztahy mezi měnovým kurzem dolaru a rublem, cenami ropy Brent, inflací, ekonomickými sankcemi USA a zemí západní Evropy a změnou klíčové úrokové sazby centrální banky na základě údajů pro období od 2000–2016. Pomocí regresní analýzy dochází k tomu, že měnový kurz rublu je silně závislý na cenách ropy Brent. Zkoumá se také vztah mezi faktorem zahraniční politiky – sankcemi USA a Evropské unie. Existuje úzký vztah mezi měnovým kurzem dolaru a cenou ropy. Regresní model přesně prokázal tento vzájemný vztah. Ceny ropy Brent jsou dominantním faktorem v mechanismu tvorby směnného kurzu měnového kurzu, přinejmenším v dlouhodobém horizontu.

Popova et al. (2017) rozšiřují tuto studii a spojují se stavem veřejných rozpočtů. Objem devizových rezerv jak v Rezervním fondu, tak v Národním fondu bohatství však má tendenci klesat v důsledku spojení nežádoucích faktorů, jako je finanční krize ve Spojených státech a Evropě, sankce uvalené Západem a prudký pokles cen ropy. I když byly tyto dva fondy zpočátku vytvořeny pro krátkodobý a dlouhodobý vývoj a investice v Rusku, stejně jako pro odstranění problémů způsobených prudkými výkyvy cen ropy, nyní kompenzují škody způsobené sankcemi, stabilizují hodnotu rublu na trhu a pomáhají bankám a společností platit zahraniční dluhy.

Praktická část

Praktická část je zaměřená na zkoumání ropného odvětví a jeho vlivu na politiku Ruské federace. Začátek praktické části je zaměřen na zkoumání pomocí regresní analýzy měnového kurzu a ceny ropy značky Brent. Dále bude zkoumán stav veřejných rozpočtů, hlavně Rezervního fondu. Jako závěr a přínos práce se autor zaměří na loňské reformy: reformu týkající se penzijního fondu a zvýšení sazby DPH.

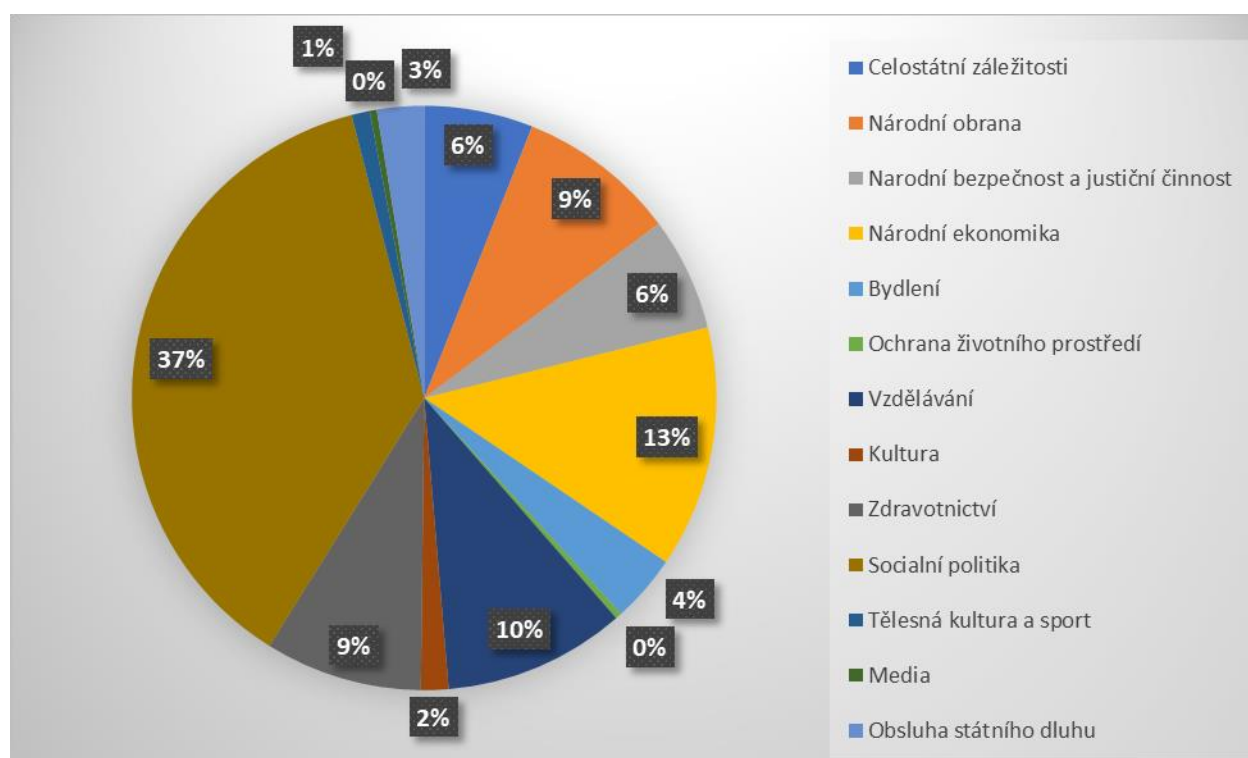
Hypotézy, které zkoumám v dané části jsou:

- ověřit tvrzení ministra financí Antona Siluanova, že mezi cenou ropy a měnovým kurzem USD/RUB neexistuje závislost;
- Rezervní fond byl zavřen kvůli nedostatků peněžních prostředků.

8. Struktura veřejných výdajů Ruské federace

Podíváme se na konsolidovaný rozpočet Ruské federace. Do tohoto rozpočtu spadají jak státní rozpočet, tak i další veřejné rozpočty. Celkové výdaje konsolidovaného rozpočtu v roce 2017 byly 32 395,7 mld. rublů. Největší položky jsou sociální politika a národní ekonomika.

Graf 2 Struktura výdajů konsolidovaného rozpočtu 2017

Zdroj Ruský statistický úřad. [online], vlastní zpracování

Položka sociální politika tvoří 37 % celkových výdajů státu, což je 12 022,5 mld. rublů. Náklady na sociální politiku se skládají z peněžitých dávek, poskytování věcné pomoci některým kategoriím občanů a poskytování sociální pomoci ve formě dávek za služby. Peněžní dávky se vyplácejí zejména rodinám s dětmi; nezaměstnaným; na pohřební služby. Občané jsou při udělování výsad zcela, nebo zčásti osvobozeni od placení užitkových, zdravotnických, dopravních služeb, komunikačních služeb a jiných služeb stanovených

zákonem. Výplata dávek se provádí na úkor příslušných rozpočtů. Základem výpočtů jsou standardy přijaté v řadě subjektů federace. Standardy jsou stanoveny na obyvatele obce v rublech. V praxi jsou výdaje stanoveny podle možností konkrétních rozpočtů.

Dále následuje národní ekonomika – 13 % nebo v peněžním vyjádření 4 332,0 mld. rublů. Tato položka kumuluje náklady spojené s řízením, poskytováním služeb a poskytováním státní podpory rozvoje národního hospodářství v následujících oblastech: palivový a energetický komplex, reprodukce základních nerostných surovin, zemědělství a rybolov, vodní hospodářství, lesnictví, doprava, silniční zařízení.

Národní ekonomika je poměrně nejasný termín, proto se podíváme na konkrétní příklad výdajů na tuto položku. Pro roky 2019–2021 hlavními směry v Novosibirsku (Poslanecká sněmovna města Novosibirsk, 2005) jsou:

1. doprava:
  - rozvoj městské osobní dopravy;
  - náhrada výdajů dopravců za přepravu cestujících;
  - náklady na jednotlivé činnosti v oblasti automobilové dopravy.
2. silniční zařízení:
  - zvýšit délku a kapacitu silnic;
  - zvýšení úrovně údržby silnic a zlepšení jejich technického stavu;
  - zachování nepřetržitého pohybu vozidel na silnicích a bezpečných podmínek;
  - údržba sítě veřejných dopravních prostředků a silničních staveb.
3. další otázky národního hospodářství
  - výdaje na poskytování činností (služeb) obecních institucí;
  - výdaje na obecní program (tvorba a udržování podpory infrastruktury pro malé a střední podniky);

Analýza tří typů výdajů může být složitá z toho důvodu, že téměř 20 % nákladů v sekci „Národní hospodářství“ je oficiálně utajených.

Položky ochrana životního prostředí i média jsou poměrně malé výdaji, 116,3 mld. rublů a 127,3 mld. rublů.

9. Příjmy veřejných rozpočtů

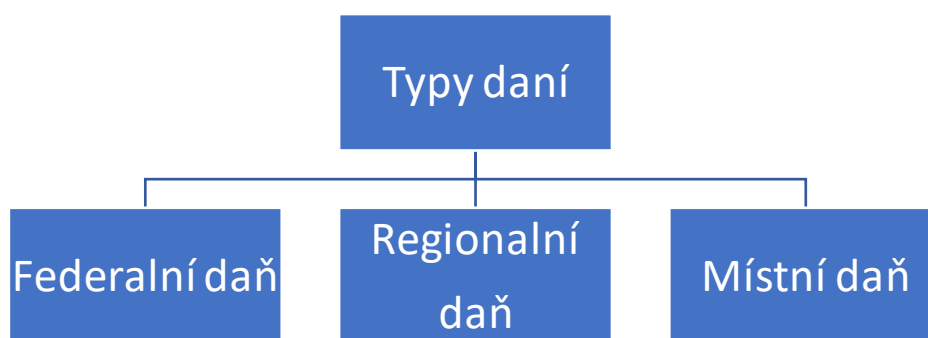
Existuje několik variant členění veřejných příjmů, například na úvěrové, neúvěrové a ostatní, nebo na příjmy daňové a nedaňové. Vymezení jednotlivých kategorií nemusí být vždy stejné. V Rusku příjmy veřejných rozpočtů rozlišujeme na daňové, nedaňové a bezúplatné přírůstky. Maaytová et al. (2015) rozlišuje daně v právním a ekonomickém smyslu. Z právního pohledu je daň taková platba, která je názvem označena jako „daň“. Z ekonomického hlediska je to složitější, do daňových příjmů zahrnujeme všechny povinné platby veřejnému sektoru, které splňují charakteristiky daňových příjmů, mezi něž patří zákonnost, nenávratnost (správně zaplacené daně stát nevrací), někdy neúčelovost (není předem specifikován účel, za který se platí) a neekvivalence (není za ně poskytnuto přímé ekvivalentní protiplnění).

Zákonnost je určena speciálním orgánem. Daň se považuje za stanovenou pouze tehdy, jsou-li určeni daňoví poplatníci a prvky zdanění, a to:

- předmět zdanění;
- základ daně;
- zdaňovací období;
- daňová sazba;
- postup pro výpočet daně;
- a podmínky platby daně.

Základní funkcí daní je zajistit financování veřejných výdajů, této funkci říkáme fiskální. Daně však mohou mít i jiný účel, pro který jsou zaváděny. Rozeznáváme tak ještě funkce alokační, stabilizační a redistribuční. Daňové příjmy můžeme členit z několika hledisek.

Obrázek 4 Typy daní

Zdroj Rozpočtový zákoník Ruské federace, vlastní zpracování

Federální daň je daň, která je stanovena daňovým řádem a povinná pro platbu na celém území Ruské federace. Tyto daně obsahují:

- daň z přidané hodnoty;
- spotřební daně;
- daň z příjmů fyzických osob;
- jednotná sociální daň;
- daň z příjmů právnických osob;
- daň z těžby nerostných surovin;
- daň z majetku převedeného dědictvím nebo darováním;
- vodní daň;
- poplatky za používání volně žijících živočichů a vodních biologických zdrojů;
- státní povinnost.

Daň z příjmů je jednoduchá pro pochopení, je to procento z příjmů fyzických osob nebo z příjmů právnických osob. Daň z přidané hodnoty neboli DPH je daň charakteristická tím, že objektem zdanění je spotřeba, nikoliv příjmy nebo majetek. Jde o daň nepřímou, u které se předpokládá, že je odváděna jinou osobou než je plátcе daně, v konečném důsledku ji platí konečný spotřebitel. Spotřeba je zdaňována v řetězci plátců daně, kteří z jimi produkováných

výstupů musejí odvádět daň na výstupu, a naopak mají právo z hodnoty vstupů nárokovat v ceně zaplacenou daň zpět (Maaytová, 2015).

Regionální daně (stanovené daňovým řádem a zákony subjektů Ruské federace o daních a jejichž placení je povinné na území příslušných subjektů Ruské federace):

- daň z majetku organizací;
- daň z hazardních her;
- daň z dopravy.

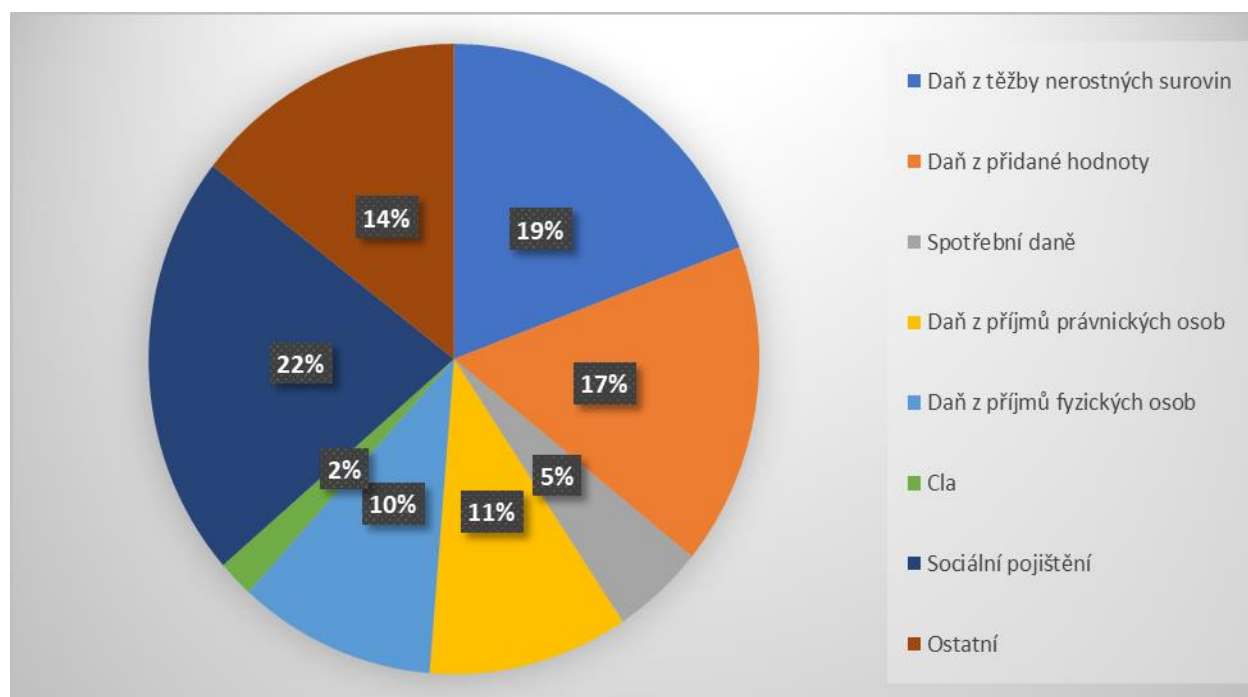
Místní daně (stanovené daňovým řádem a právními předpisy zastupitelských úřadů obcí o daních a jejich placení je povinné na území příslušných obcí):

- pozemkové daně;
- daň z majetku fyzických osob.

10. Struktura veřejných příjmů Ruské federace

Celkové příjmy v roce 2017 činily 31 046,7 mld. rublů. Jak je vidět na grafu číslo 2, položky jsou rovnoměrně rozloženy.

Graf 3 Struktura příjmů konsolidovaného rozpočtu 2017

Zdroj Ruský statistický úřad. [online], vlastní zpracování

Největší část konsolidovaného rozpočtu tvoří sociální pojištění 22 % – 6 784,0 mld. rublů. Důvodem je to, že toto pojištění je povinné. Sociální pojištění je zvláštním systémem ochrany pracujících občanů a rodinných příslušníků, kteří jsou na nich závislí před ztrátou pracovního příjmu v případě stáří, zdravotního postižení, nemoci, nezaměstnanosti, mateřství, úmrtí živitele rodiny. Finanční prostředky se kumulují a přerozdělují pomocí tří

mimorozpočtových fondů: Fond sociálního pojištění, Fond povinného zdravotního pojištění a Penzijní fond Ruské federace. V případě deficitu stát uhradí rozdíl ze státního rozpočtu.

Další významnou položkou je daň z těžby nerostných surovin, která představuje 19 % nebo 5 971,9 mld. rublů v peněžním vyjádření. Od rozpadu SSSR v Rusku došlo k privatizaci těžby surovin. Teď několik velkých firem vlastní větší část přírodních zdrojů. Takové zdroje, jako například ropa, jsou velmi důležité pro celkovou ekonomiku, proto se vláda snaží tuto oblast kontrolovat pomocí zákona a daňových sazeb. Daň z těžby nerostných surovin jsou tzv. „Příjmy z ropy a zemního plynu“. Dalšími položkami v těchto příjmech jsou:

- daň z těžby nerostů ve formě uhlovodíků (ropa, zemní plyn, plynový kondenzát);
- vývozní cla na ropu;
- vývozní cla na zemní plyn;
- vývozní cla na zboží vyrobené z ropy.

Daň z přidané hodnoty (DPH) v roce 2017 tvořila 17 % – 5 137,6 mld. rublů. V loňském roce tato sazba činila 18 %. V dnešní době proběhla reforma, která zvýšila sazbu o 2 %.

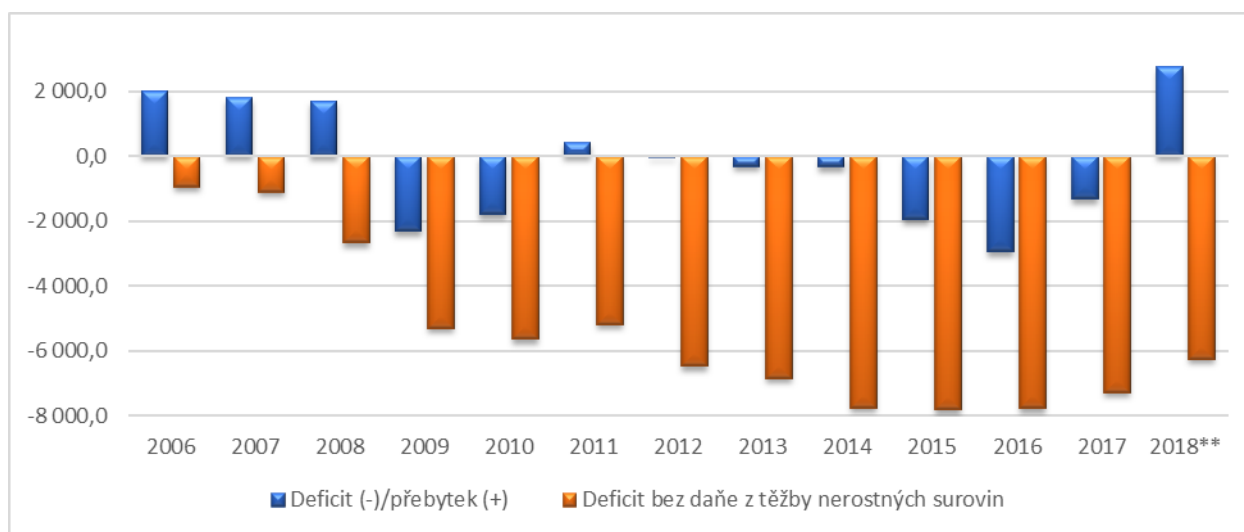
11. Vyrovnanost veřejných rozpočtů

Jak jsme si mohli všimnout v kapitole „Struktura veřejných výdajů Ruské“, jednou z položek byly výdaje na obsluhu státního dluhu. Jak už bylo zmíněno, vyrovnanost veřejných rozpočtů je jeden z nejdůležitějších principů v zákonu o rozpočtových pravidlech. Ale důležité je, že každý veřejný rozpočet musí být **účetně** vyrovnán. Na všechny uskutečněné výdaje musí existovat finanční zdroje. Účetní vyrovnanost ale neznamená faktickou vyrovnanost.

Rozpočtový deficit je situace, kdy veřejné výdaje jsou vyšší než veřejné příjmy. Dvořák (1998) charakterizuje saldo rozpočtu jako nesoulad mezi rozpočtovými příjmy a výdaji. Tato bilance může být v krátkém časovém období (1 rok) buď záporná, nebo kladná. Záporná bilance nastává v situaci, kdy jsou rozpočtové výdaje vyšší než rozpočtové příjmy. Tento typ nerovnováhy je nazýván deficit. Kladná bilance nastává tehdy, když jsou rozpočtové příjmy vyšší než rozpočtové výdaje. Tento typ nerovnováhy je označován jako přebytek.

Podíváme-li se na státní rozpočet od roku 2006 do roku 2018, tak v grafu 3 jsou zobrazeny hodnoty celkového deficitu a deficitu, od kterého odečítáme příjmy z těžby nerostných surovin. Autor by chtěl upozornit na to, že v roce 2018 jsou označeny předpokládané hodnoty, proto je možné, že tento výsledek vypadá příliš optimisticky. Na svislé ose jsou hodnoty v mld. rublů.

Graf 4 Saldo státního rozpočtu

Zdroj: Ministerstvo financí, vlastní zpracování

Jestliže odečteme výdaje státního rozpočtu od jeho příjmů, získáváme saldo rozpočtu. Existuje několik typů: přebytkové, nulové a deficitní. Jestliže vláda hospodaří s deficitem, jak to vidíme na příkladu státního rozpočtu Ruské federace, musí si půjčovat na krytí rozdílu mezi příjmy a výdaji. Tím vlastně zvyšuje státní dluh. Pokud naopak stát hospodařil s přebytkem, mohl by tento přebytek použít na splacení státního dluhu. Existují dvě možnosti, jak může svůj dluh financovat: buď si stát vypůjčí, anebo musí zvýšit daně. Stát si určitě může vzít úvěr, ale tato situace není běžná. Obvykle stát vydává státní dlouhodobé dluhopisy, anebo krátkodobé pokladniční poukázky. Vydané dluhopisy a poukázky mohou nakoupit jak soukromé subjekty určitého státu, tak i ekonomické subjekty ze zahraničí. Stát nemůže nutit centrální banku tisknout peníze pro splacení dluhu, jinak to může vést k inflaci a také negativnímu dopadu na měnový kurz (Pavelka, 2007).

Zatím jsme zmínili jeden z typů salda – skutečné saldo rozpočtu. Toto saldo se skládá ze strukturálního salda rozpočtu a cyklického salda rozpočtu. Strukturální saldo rozpočtu vzniká tehdy, jestliže ekonomika pracuje na potenciálním produktu. Cyklické saldo vzniká z důvodu kolísání ekonomiky. Pokud se ekonomika nachází pod potenciálním produktem, roste nezaměstnanost a následně začnou působit vystavěné stabilizátory. Pokud by ekonomika byla nad svým potenciálním produktem, vznikal by cyklický přebytek (Pavelka, 2007).

Jak už jsme řekli, vláda může získat dodatečné prostředky několika způsoby. V rámci práce bych chtěl zmínit daňové financování a dluhové financování.

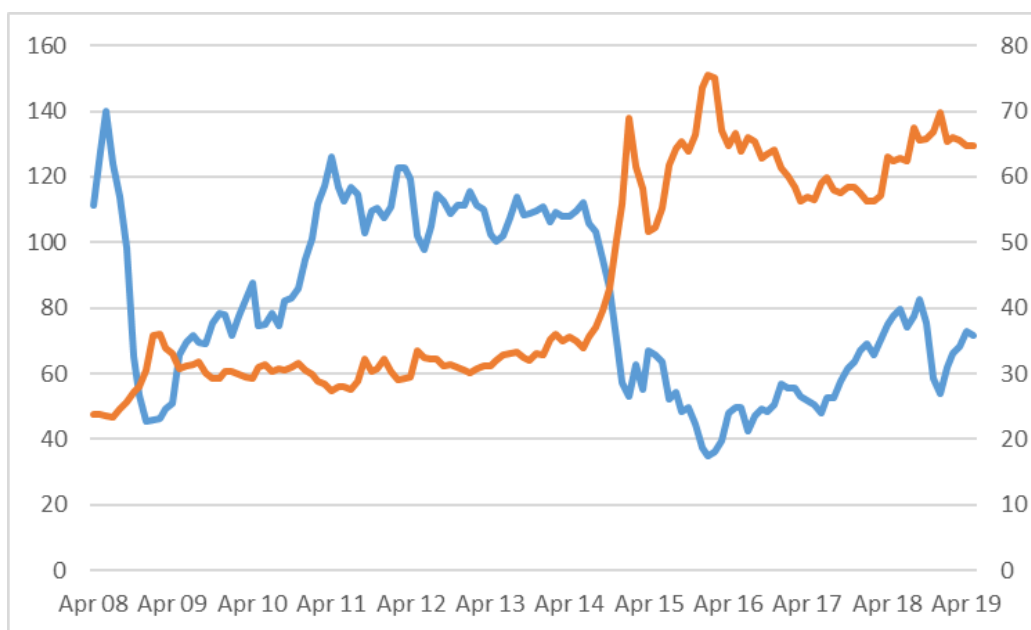
Daňové financování deficitu – zvýšení daní také může být řešením pro zvýšení příjmů státního rozpočtu. Takové řešení je nepopulární. Zvýšení daní má demotivační vliv na ekonomické subjekty a nepříznivý vliv na spotřební komponent agregátní poptávky, přináší vytěšňovací efekt.

12. Ropa a vztah k ekonomice

Tato kapitola bude věnována ověření závislosti měnového kurzu a ceny ropy. V teoretické části autor uvedl několik studií, které zkoumaly a potvrdily korelace mezi těmito proměnnými. Toto tvrzení je docela logické, pokud se podíváme na historii Ruské federace. Ale je možné, že v průběhu času závislost oslabila. Jedním z problémů při implementaci fiskálních politik je zpoždění, jak jsme uvedli v teoretické části práce.

Graf 5 ukazuje dvě funkce. Modrá funkce je cena ropy značky Brent. Tento typ ropy je ideální pro výrobu benzínu. Obchoduje se v amerických dolarech na mezinárodním trhu. Pro danou funkci osa Y zleva ukazuje cenu v amerických dolarech. Oranžová funkce ukazuje nominální měnový kurz. Osa Y zprava ukazuje, kolik rublů je potřeba na jeden americký dolar.

Graf 5 Cena Brent a Měnový kurz USD/Rub

Zdroj <https://www.investing.com/commodities/brent-oil> Vlastní zpracování

Předtím, než přejdeme do regresní analýzy, podíváme se na to, jak se křivky chovají. V březnu až prosinci 2010 se úroveň cen ropy stabilizovala na úrovni 70–80 USD za barel. Kvůli začátku politické krize v Libyi celkový objem ropy na trhu klesl, a proto se cena opět zvýšila. Náklady na ropu typu Brent do roku 2012 kolísaly na úrovni 105–115 USD za barel. Poté, co dosáhla vrcholu 13. března 2012 (128,14 USD), cena začala klesat kvůli problémům v eurozóně a politické krizi ve Francii a Řecku. Dne 1. června 2012 cena ropy klesla pod 100 dolarů (98,63 USD), ale ve druhé polovině července se dokázala vrátit na úroveň 100 až 115 USD: růst byl ovlivněn krizí v Sýrii, požárem v rafinérii v Kalifornii dne 7. srpna 2012 a dalšími aktuálními událostmi. Průměrná roční cena v roce 2012 byla 111,63 dolarů.

V lednu až srpnu 2014 dosáhly průměrné ceny ropy Brent 107,75 dolarů za barel. Na konci léta došlo ve Spojených státech a Číně k poklesu poptávky po palivech a nadměrná nabídka vznikla v důsledku vysoké úrovně produkce ropy ve Spojených státech a dodávek ze Saúdské Arábie. Také koncem srpna, po roční pauze, byly obnoveny dodávky z Libye. Tyto jevy změnily celkový objem nabídky ropy a cena tím pádem začala klesat.

Nominální měnový kurz se v tomto okamžiku choval asymetricky. V roce 2011, kdy cena ropy dosáhla vrcholu, byl nominální kurz na 30 rublech za 1 dolar. Dále můžeme vidět, že v roce 2014 začal kurz narůstat a dosáhl maximální hodnoty 76 rublů za 1 dolar. Dnes měnový kurz kolísá na úrovni 60–70 rublů za dolar.

I když z grafu se může zdát, že měnový kurz opravdu záleží na ceně ropy, nemůžeme to říct jednoznačně. Potřebujeme to ověřit statisticky. Pro regresní analýzu autor používá data od roku 2009 do roku 2019. Data jsou v měsíční podobě. Regresní analýza byla provedena pomocí Excelu a výsledky byly kontrolovány manuálním výpočtem. Cílem této analýzy je matematický popis systematických okolností, které provázejí statistické závislosti. Regresní analýza by měla vystihnout pomocí regresní funkce na základě znalosti dvojic empirických hodnot x_1 a y_1 průběh závislosti mezi oběma proměnnými, což umožní provádět odhad hodnot závislé proměnné na základě zvolených hodnot proměnné x (Hindls, Hronová, Seger & Fischer, 2007).

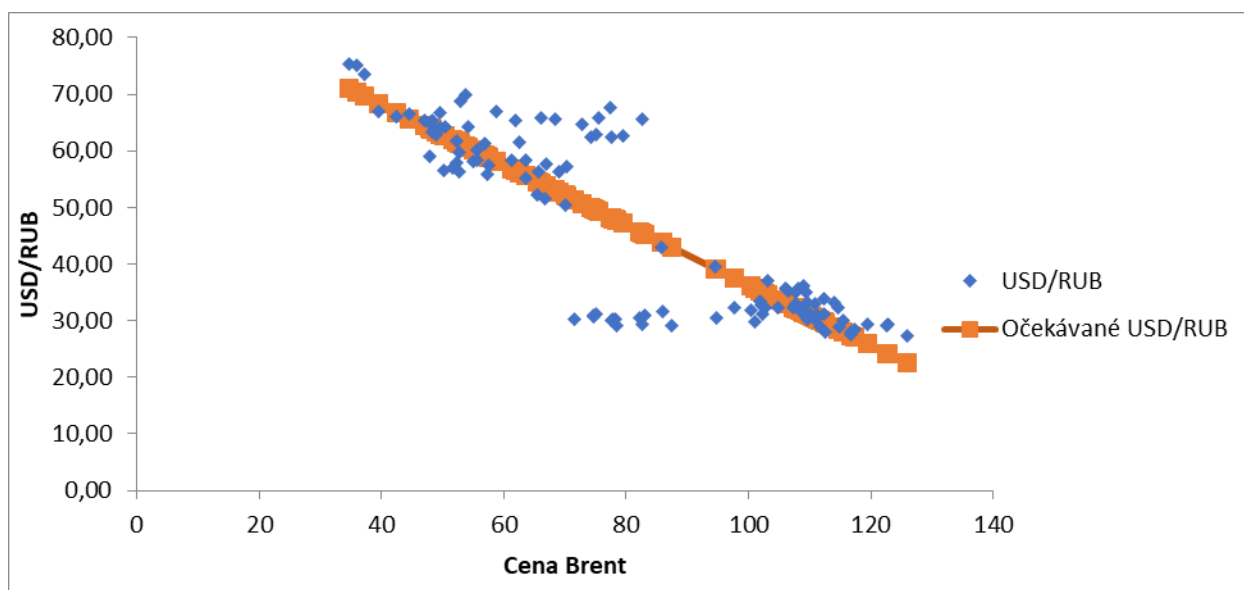
Obrázek 5 Regresní analýza

VÝSLEDEK					
<i>Regresní statistika</i>					
Korelace	0,740432816				
Koeficient determinace	0,548240756				
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,544818337				
Chyba stř. hodnoty	10,79655785				
Pozorování	134				
ANOVA					
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Významnost F</i>
Regrese	1	18672,77	18672,77	160,191	1,55804E-24
Rezidua	132	15386,67	116,5657		
Celkem	133	34059,44			
	<i>Koeficienty</i>				
Hranice	80,12521243				
Cena Brent	-0,447877468				

Zdroj Vlastní zpracování Příloha č.1

Na obrázku 6 je vidět výsledek regresní analýzy v Excelu. Pokud je hodnota významnost F menší než 0,05, tak můžeme výsledky považovat za statisticky průkazné. Korelace a pak koeficient determinace (druhá mocnina koeficientu korelace) jsou hlavní údaje. Čím jsou tyto koeficienty blíže číslu jedna, tím je korelace mezi veličinami silnější. Dalším důležitým ukazatelem je významnost F . Ten je menší než 0,05, tak můžeme výsledky považovat za statisticky průkazné. Další koeficienty Hranice a Cena Brent umožňují sestavit funkce: $y = 80,1252 - 0,4479 \cdot x$, kde x je cena Brent a y je nominální měnový kurz. Danou funkci můžeme zobrazit na grafu 7.

Graf 6 Průběh funkce

Zdroj Vlastní zpracování Příloha č.1

Autor by chtěl upozornit, že tato analýza sloužila hlavně k výpočtu korelace mezi cenou ropy Brent a měnovým kurzem. Jak bylo zmíněno v teoretické části této práce, měnový kurz ovlivňují další ukazatele. Pro přesnější funkce by bylo potřebné zařadit takové údaje jako inflace nebo efekt sankcí. Jako hlavní výsledek můžeme považovat potvrzení faktů, že mezi cenou ropy a měnovým kurzem existuje závislost. Proto velké kolísání ceny ropy na mezinárodním trhu ovlivňuje celkovou politiku Ruské federace. Z toho plyne, že tvrzení ministra financí Antona Siluanova je nepravda.

Dál se podíváme, jak se měnil státní rozpočet V Tabulce 1 můžeme znázornit změny příjmů a výdajů. Údaje jsou v miliardách rublů. V roce 2010 se příjmy zvýšily o 37 % z 8 305 na 11 368. Tento pokrok nastal právě v době, kdy cena ropy na mezinárodním trhu rostla. Hlavně se změnila položka daň z těžby nerostných surovin. Od roku 2010 do roku 2013 se cena ropy pohybovala na vrcholu, což znamenalo větší finanční zdroje. Můžeme předpokládat, že vláda chtěla v tomto období realizovat další fiskální opatření a reformy. Od roku 2011 výdaje poměrně rostou.

Tabulka 1 Státní rozpočet

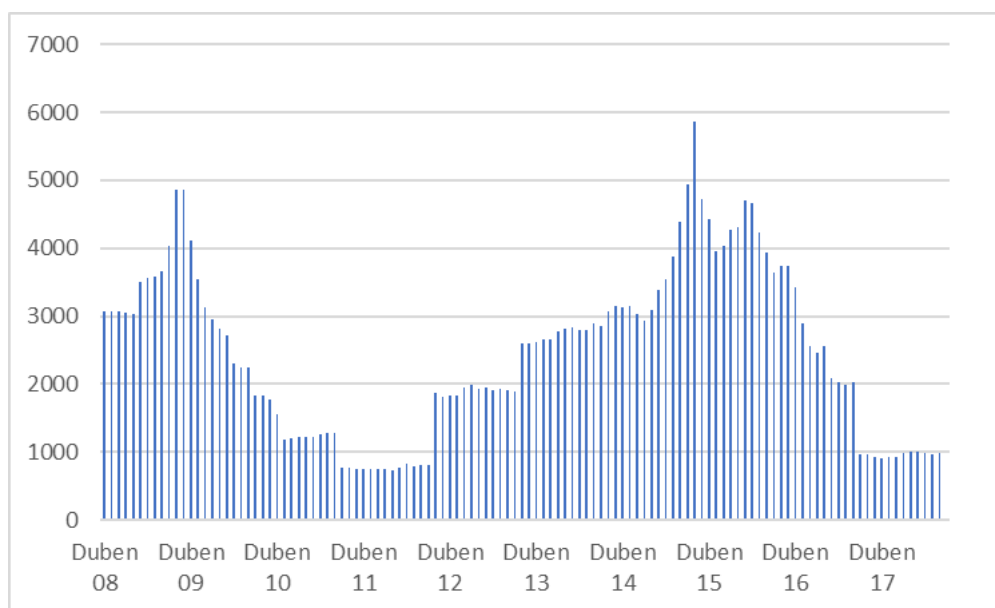
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Příjmy	9276	7338	8305	11368	12856	13020	14497	13659	13460	15089
Výdaje	7571	9660	10117	10926	12895	13343	14832	15620	16416	16420

Zdroj minfin.ru Vlastní zpracování

Tato situace se stala kritickou v době recese v roce 2014. Výdaje rostly stejným tempem, ale příjmy poklesly. Aby mohla financovat svou politiku, musela vláda používat finanční zdroje z jiných fondů. Základním fondem, ze kterého vláda kryla své výdaje, byl Rezervní fond.

Jak už víme z teoretické části, tento fond byl založen v roce 2008. Omezením stavu finančních prostředků je 10 % z budoucího předpokládaného hrubého domácího produktu (HDP). Odchylkou je rok 2009, kdy objem prostředků dosahoval 6 až 13 % z HDP. Údaje v grafu 7 jsou uvedeny v mld. rublů.

Graf 7 Rezervní fond

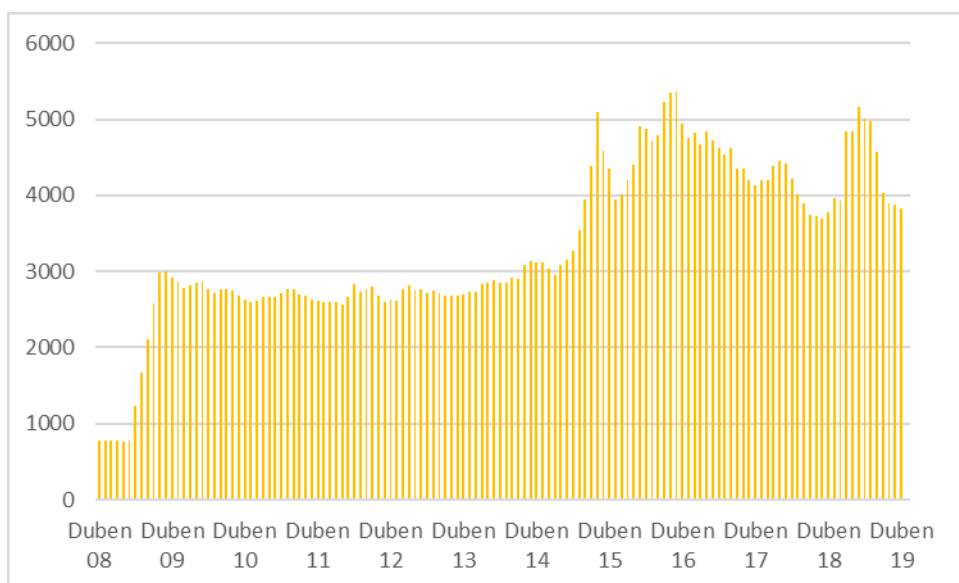
Zdroj minfin.ru Vlastní zpracování

Do 1. února 2015 dosáhl Rezervní fond svého ekvivalentu rublů – 5 bilionů 865 miliard rublů (85,1 miliardy dolarů, 8 % HDP), ale pak, v důsledku klesajících příjmů z ropy a rostoucí výdajů na pokrytí rozpočtového deficitu, začal postupně klesat. Od 1. ledna 2017 klesl jeho objem pod 1 bilion rublů (1,1 % HDP) a v průběhu roku 2017 se pohyboval na této úrovni. Jak je vidět z grafu 7 od roku 2015 pro Ruskou federaci nastalo poměrně těžké období. Na to, aby bylo možné efektivně pomoci ekonomice, bylo potřeba téměř 5 bilionů 865 miliard rublů.

Kvůli nedostatku finančních zdrojů a neschopnosti naplnit svou funkci byl přijat zákon o zrušení Rezervního fondu. Zůstatek zdrojů a funkce byly předány Fondu národního blahobytu. Autor si není docela jistý, jak tento fond bude spojovat své funkce, podporu penzijních rozpočtů a nové funkce z Rezervního fondu, ale to dokážeme posoudit až v budoucnu. Zatím se podíváme na graf 8. Údaje jsou, stejně jako v Rezervním fondu, uvedeny v mld. rublů.

Situace vypadá na první pohled celkem optimisticky. Od začátku je vidět růst finančních prostředků v tomto fondu. Od roku 2009 do roku 2014 byl objem zdrojů v průměru 2620 mld. rublů. Dále se tato hodnota téměř zdvojnásobila. Od roku 2015 do dnešní doby objem finančních zdrojů dosahuje v průměru 4451 mld. rublů.

Graf 8 Fond národního blahobytu

Zdroj minfin.ru Vlastní zpracování

Predikce vlády je taktéž poměrně pozitivní.

„V příštím roce skutečně obnovíme finanční ochranu rozpočtu před vnějšími otřesy, které nám pomohly při první globální krizi v letech 2008–2009, v období 2014, kdy začala druhá vlna krize, a čelili jsme tlaku sankcí. Do konce příštího roku bude objem Národního fondu sociální péče opět dosahovat své maximální hodnoty v celé historii své existence,“ řekl na schůzi vlády, na které se zvažuje návrh federálního rozpočtu na rok 2019 a plánované období let 2020–2021, předseda vlády.

Objem Národního fondu sociální péče na začátku roku 2019 je plánován ve výši 3,818 bilionů rublů, ke konci roku vzroste na 7 bilionů 808,9 miliard rublů, včetně dalších příjmů z ropy a zemního plynu pro rok 2018 ve výši 3,915 bilionů rublů. V roce 2020 bude fond nadále růst a je předpokládán růst o 3,413 bilionů rublů – na 11,370 bilionů rublů (v důsledku dodatečných příjmů v roce 2019 – o 3,639 bilionů rublů). V roce 2021 poroste Národní fond sociální péče o 2,802 bilionů rublů na 14,180 bilionů rublů (v důsledku dalších příjmů v roce 2020 o 2,777 bilionů rublů).

„Příští rok (2020) bude adaptací pro ruskou ekonomiku, růst HDP překročí 3 %. Obecně, jak bylo předpověděno, příští rok bude takovou adaptací na rozhodnutí, která nyní přijímáme. Očekáváme, že v průběhu tohoto období dojde k určitým cyklům, které projdou a toto období skončí,“ řekl Medveděv.

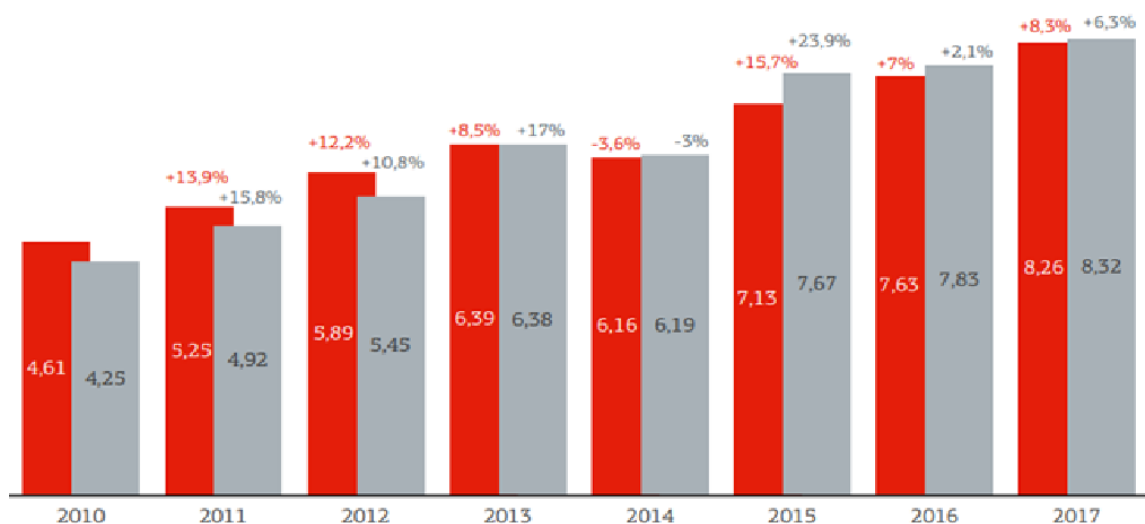
„Ale balíček strukturálních změn, které zahajujeme, stejně jako opatření na zvýšení podnikatelské a investiční aktivity, budou schopny vynést ekonomiku na vyšší trajektorii. Pokud hovoříme o konkrétních údajích, Ministerstvo hospodářského rozvoje předpokládá, že od roku 2021 roční míra hospodářského růstu překročí 3%,“ řekl premiér.

Existuje však několik problémů. V grafu 8 si můžeme všimnout, že od roku 2015 objem finančních prostředků pomalu klesal do roku 2018. V tomto roce, jak už víme, byly spojen tento fond s Rezervním fondem. Tím můžeme vysvětlit růst peněžních prostředků. Dále se prodlužuje propad. Je potřeba zkoumat průběh funkce v delším období.

Jako další problém můžeme uvést deficit Penzijního rozpočtu. V roce 2013 Alexej Kudrin, nyní předseda Komory účetních Ruska, prognózoval možné obtíže s výplatou penzí. „Investované peníze mají malou likviditu a za 10–15 let se nemusí vrátit.“ S tím souhlasí další úředník finanční instituce. Pokud budou investovány prostředky Fondu národního blahobytu do velkých projektů s dobou návratnosti 20 let a více, pak je nebude možné využít k podpoře důchodového systému nebo protikrizových cílů.

V grafu je vidět, že od roku 2014 výdaje finančních prostředků narůstají. Zajímavým faktem je, že v roce 2015 výdaje vzrostly téměř o 24 % při srovnání s 2014 rokem. V tomto roce se změnila minimální požadavky na dobu práce pro nárok na důchodové dávky. Ze současných 5 let vzrostl na 15 let, což by mělo snížit celkový počet obyvatel, kteří mají nárok na penzi. V Rusku jsou příspěvky na důchodové pojištění povinné a činí zpravidla 22 %. Červený sloupec označuje příjmy, šedý sloupec je výdaje.

Graf 9 Penzijní fond

Zdroj <http://www.pfrf.ru/>

Můžeme si představit situaci, že deficit Penzijního fondu roste, a prostředky ve Fondu národního blahobytu nejsou likvidní, pak nastane situace, kdy vzniknou problémy s výplatou penzí. Tuto hypotézu podporuje také loňská penzijní reforma.

13. Penzijní reforma

V Rusku byla v roce 2018 přijata nová penzijní reforma. Argumentace vlády k tomu, proč by taková reforma měla nastat, může být prezentována ve formě několika bodů:

- Očekávaná délka života se změnila a zákon byl přijat počátkem roku 1930 a neodpovídá současné úrovni.
- Nedostatek peněz ve fondech.

Od roku 2019 platí zákon o důchodové reformě. Nejdůležitější změnou je zvýšení věku odchodu do důchodu u žen z 55 na 60 let, u mužů z 60 na 65 let. Tato reforma se netýká vojska a zároveň existuje několik výjimek, pro které není toto zvýšení o 5 let, ale například o 3 roky (v závislosti na pracovním místě, jestli člověk pracoval daleko na severu, nebo pro ženy, které

mají více než 3 děti atd.). Tento nárůst bude postupný. Každý rok, počínaje letošním rokem, se věk odchodu do důchodu bude zvyšovat o šest měsíců. Proces bude tedy trvat 10 let a skončí v roce 2028.

Sníží se rovněž doba vyplácení dávek v nezaměstnanosti (předpokládá se současný nárůst velikosti maximálních a minimálních dávek). Bude zavedena sociální podpora záruk pro lidi v předdůchodovém věku.

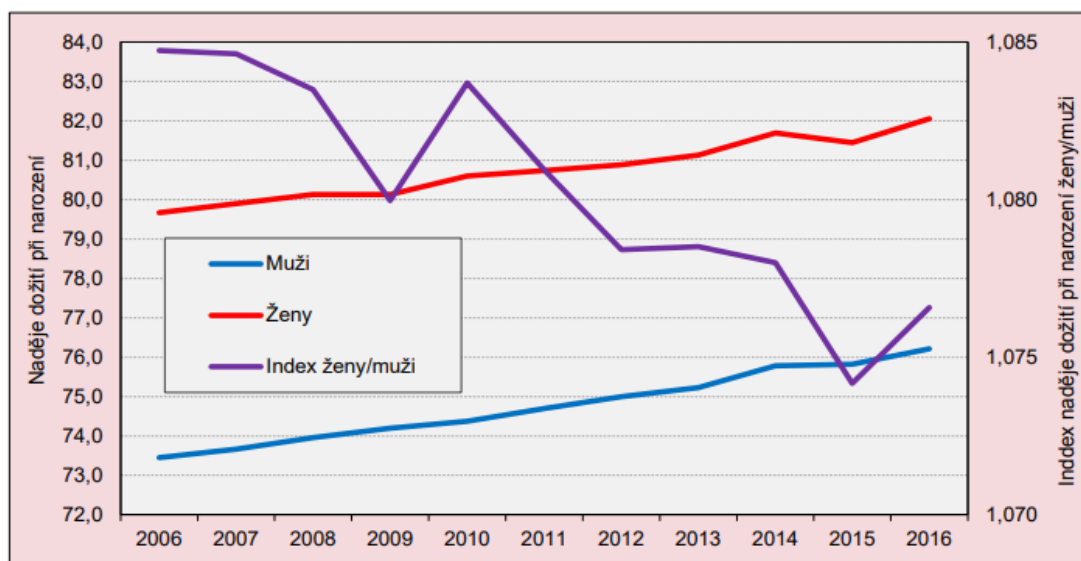
Jako podpora pro hledání práce jsou zavedena různá opatření ve formě sankcí a pokut u těch zaměstnavatelů, kteří budou propouštět zaměstnance před odchodem do důchodu (pět let před odchodem do důchodu). Porušovatelům bude udělena pokuta 200 tisíc rublů nebo bude nařízena povinná práce po dobu až 360 hodin. Tyto změny jsou napsané v trestním zákoníku.

Přívrženci této reformy porovnávají věk odchodu do důchodu v Rusku s jinými státy. Je pravda, že ve státech EU se v průměru toto číslo nachází na 65 pro muže a ženy. Například v Dánsku se důchodový věk postupně zvyšuje z 65 let na 67 let. Ale toto porovnání nelze přijmout jako argument. Stejným způsobem nemůžeme porovnávat minimální nebo maximální mzdu, daň a podobně. Podmínky v těchto oblastech jsou velice různé. Když mluvíme o důchodové reformě, měli bychom se podívat na demografické údaje. Během této reformy proběhla velká televizní kampaň, která se soustředila právě na očekávanou délku života. Ale použití těchto ukazatelů nebylo korektní a mohlo být zavádějící. Během této kampaně používali její autoři aktuální očekávanou délku života. Očekávaná délka života se opravdu zvýšila, ale tento údaj jen prognózuje to, jak dlouho v průměru budou žít lidé narození v roce 2018. Autor se domnívá, že by se měly porovnávat správné údaje, které lépe ukazují situaci. Například bychom neměli porovnávat důchodový věk, ale právě tuto očekávanou délku života, která se ve státech EU může nacházet na úrovni 80+. Probereme to na konkrétním příkladu.

13.1. Očekávaná délka života

V České republice je věk odchodu do důchodu 65 let pro ženy i muže.

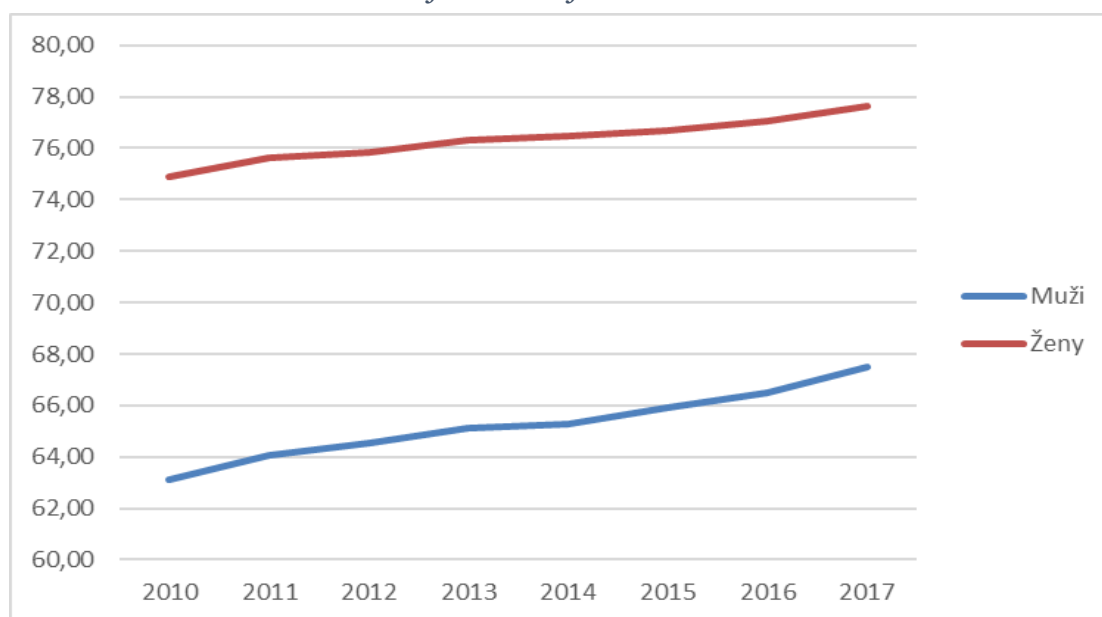
Graf 10 Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad

Při porovnání dvou grafů 10 a 11 si můžeme všimnout, že průběh funkce vypadá podobně jak pro Českou republiku, tak i pro Rusku federaci. Od roku 2010 v České republice průměrná délka života vzrostla o 2 roky pro muže ze 74 na 76 let, tak i pro ženy z 80 na 82 let. Pro Rusko tento pokrok byl o trochu větší, o 3 roky pro muže z 63 na 66 let, a o 2 roky pro ženy ze 75 na 77 let. Je vidět, že očekávaná délka života se v Ruské federaci pomalu přibližuje k ukazatelům v České republice. Problém je v tom, že absolutní hodnoty se liší o 10 let pro muže a o 4 roky pro ženy.

Graf 11 Ruská federace

Zdroj rosstat.ru Vlastní zpracování

Přestože se zákon o důchodech od roku 2010 nezměnil, nové změny týkající se zvýšení věku odchodu do důchodu jsou poměrně kontroverzní. Lidé vyšli demonstrovat do ulic a úroveň důvěry v prezidenta významně klesla. To ukazuje, že tato reforma je předčasná nebo by měla být dále podporována dalšími zákony nebo projekty zaměřenými na zlepšení životních podmínek.

Zároveň by autor chtěl zdůraznit, že Rusko je obrovská země s různými regiony, které mají odlišné ekonomické a přírodní podmínky, a proto existuje výrazný rozdíl mezi regiony s delší dobou života a kratší – někteří lidé prostě nebudou schopni tento důchod vůbec dostat z důvodu úmrtí. Sliby předpokládaného zvýšení délky života vypadají spíš utopicky. V blízké budoucnosti se průměrná doba dožití pravděpodobně může ještě více snížit, protože lidé budou muset pracovat více let, zejména vzhledem k tomu, že většina rodin buď nemá žádné úspory, anebo nedostatečně spoří.

Procentní odpocet zaměstnavatele ze mzdy do penzijního fondu činí 22 %. V nejhorším případě může nastat podobná situace, jaká je popsána v teoretické části u Lafferovy křivky. Lidé si nebudou jisti, jestli se dostanou do věku, kdy mají nárok na penzijních výplat, a proto se budou snažit mít neoficiální mzdu – tím pádem klesnou příjmy státu.

Je možné, že toto řešení může v krátkodobém horizontu oslabit nepříjemnou hospodářskou situaci, ale z dlouhodobého hlediska je toto řešení nerozumné, jestli ho

posuzujeme jako nezávislé řešení. Na jedné straně můžete zvýšit věk odchodu do důchodu. Je to jednoduché. A na druhou stranu například přistoupit ke zvýšení daní bohatých, ke snížení rozpočtových ztrát, ke snížení daňových úteků a správních výdajů penzijního fondu. Proto, aby daná reforma fungovala, je potřeba zvýšit životní prostředky, jelikož stát v daný okamžik nemá dostateční finanční zásoby. Je potřeba získat další finanční prostředky, a proto bylo přijato řešení zvýšit sazbu DPH.

14. Zvýšení DPH

DPH je v Rusku největší zdroj příjmů rozpočtu, pokud se nepočítají tržby z ropy a zemního plynu. Tato daň platí v Rusku od roku 1992. Tehdy to bylo maximum a činilo 28 %. Od roku 1993 se DPH snížila na 20 % a od roku 2004 na 18 %. Kromě DPH od roku 1998 do roku 2004 byla vybírána dodatečná daň z obrátu až do výše 5 %. Od roku 2018 zase sazba DPH tvoří 20 %. Zvýšení se týkalo pouze obecné sazby.

Pokud se porovnáme světem, v Rusku není DPH nejvyšší: ve Francii a Velké Británii 20 %, ve Finsku 24 %, ve Švédsku 25 %. V USA, Kanadě a Japonsku neexistuje DPH, ale daň z obrátu.

Zvýšení sazby DPH by mělo přinést federálnímu rozpočtu v průměru 620 miliard rublů příjmu ročně. Tyto peníze půjdou na financování národních projektů z květnového prezidentského dekretu, ve kterých jsou zakotveny základní směry rozvoje ruské společnosti do konce volebního období prezidenta (do roku 2024).

Květnové dekrety mají tři podoby:

- ekonomickou;
- demografickou;
- sociální.

Tyto dekrety by měly prodloužit očekávanou délku života a zvýšit export neropných složek. Udaný směr je docela logický, protože podporuje penzijní reformu. Tím pádem by tyto změny mohly zlepšit ekonomickou situaci a podpořit zvýšení průměrné délky dožití.

Jak už víme z teorie, DPH platí spotřebitelé, protože daň je zahrnuta v cenách zboží a služeb. Zvýšení DPH je klíčovým faktorem, který letos zrychlí inflaci. Centrální banka připouští, že na vrcholu může v prvním čtvrtletí dosáhnout 6 %, což je mnohem více než 4% cíl. Nicméně růst cen by se měl zpomalit a vrátit se k cíli centrální banky.

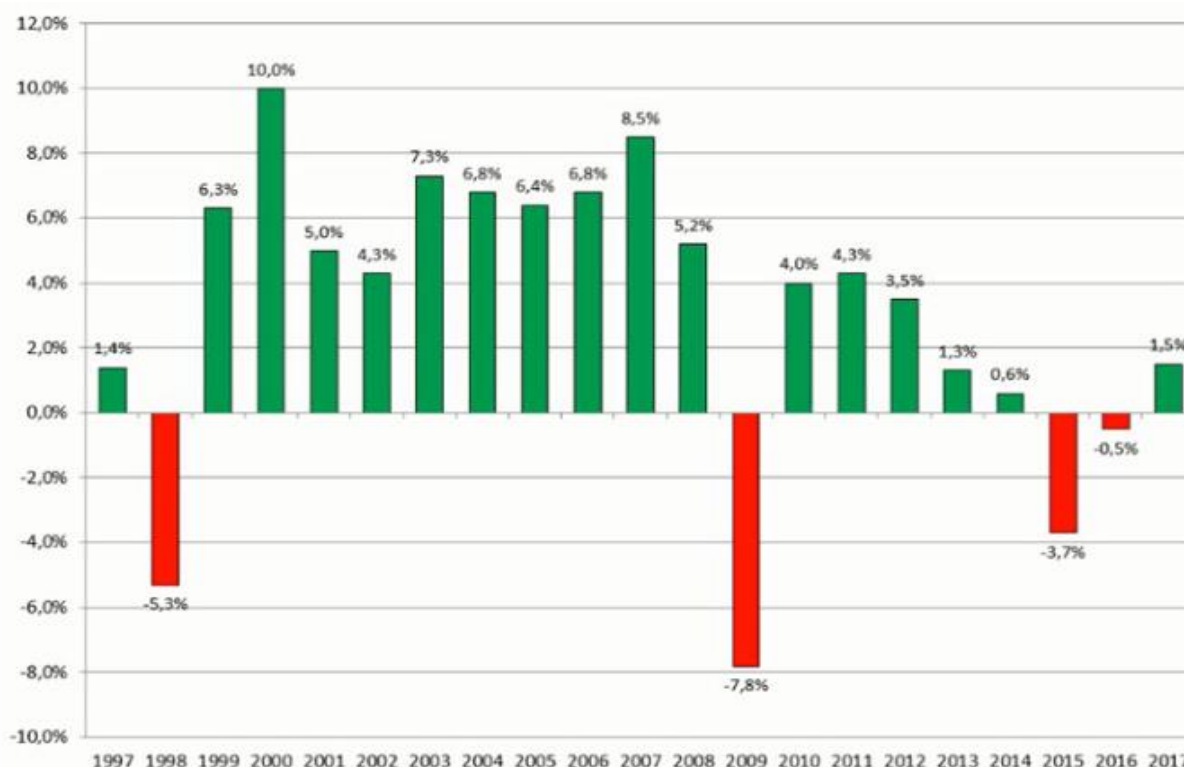
Zvýšení DPH znamená zvýšení nákladů každého občana v průměru o 5 tisíc rublů za rok, jak bylo vypočítáno Federací nezávislých odborových svazů Ruska. To ovlivní zejména ceny zboží a služby, které jsou zdaňovány při plné sazbě DPH, zvýší cenu především pro produkty s dlouhým výrobním řetězcem a vysokou přírůžkou, jako jsou oděvy, domácí spotřebiče, nemovitosti, placené lékařské služby.

V roce 2019 ministerstvo financí očekává, že získá 6,9 bilionů rublů na úkor DPH neboli 34,6 % všech rozpočtových příjmů. A do roku 2021 se výběr DPH zvýší na 37,9 % příjmů, jak vyplývá z rozpočtového zákona (Malyarenko, 2018).

14.1. Vývoj makroekonomických ukazatelů

Co je dobré pro rozpočet, není vždy dobré pro ekonomiku: po zvýšení DPH úřady a odborníci zhoršili prognózy růstu HDP na rok 2019. Ministerstvo hospodářství zejména očekává, že bude pouze 1,3 % růst HDP (odhad pro rok 2018 – 1,8 %) na pozadí rychlejšího růstu cen, a tím i zpomalení spotřebitelské poptávky. Zvýšení DPH ročně zvýší čerpání prostředků z ekonomiky o 0,55 % HDP. Podíváme se na graf 12. Tento graf ukazuje procentní změny HDP v Rusku.

Graf 12 Dynamika HDP v Rusku

Zdroj http://fincan.ru/articles/56_vvp-rossii-v-2019-godu/ Vlastní zpracování

Je vidět, že od roku 1999 se HDP rychle rostl. Někdo spojuje tento pokrok s tím, že v roce 1999 se změnila politická situace. Od 16. srpna 1999 vykonával Putin úřad premiéra, po abdikaci prezidenta Borise Jelcina 31. prosince 1999 se stal úřadujícím prezidentem. Autor se však domnívá, že to není pravda. Hlavní příčinou tohoto pokroku bylo zvýšení ceny ropy na mezinárodním trhu (Graf 5). HDP klesal. Například v roce 2009 nastal pokles o téměř 8 procentu. Pak se tato situace začala stabilizovat. HDP se vrátil na 4 % v období recese 2010 a 2011 letech. Pro lepší porovnání se podíváme na absolutní hodnoty. Pokles v roce 2009 činil 49,9 mld. dolarů. V následujících letech (2010-2011) se tento ukazatel vrátil na úroveň 2008 roku. Na to, aby ukazatel HDP byl ve stejné výši jako rok před krizí (2014) bylo potřeba 3 roků.

Tabulka 2 Reálný HDP

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Reálný HDP V mld. \$.	637,8	587,9	614,4	640,6	662,6	671,3	675,3	649,6	656,6	666,5	679,2

Zdroj http://fincan.ru/articles/56_vvp-rossii-v-2019-godu/ Vlastní zpracování

Hlavní rizika budou v příštím roce. Když federální rozpočet obdrží další finanční prostředky a začne je vynakládat, růst HDP by měl zrychlit. Ministerstvo hospodářského rozvoje očekává, že do roku 2021 dosáhne HDP 3 % růst, ale analytici jsou vzhledem k nízkému potenciálnímu hospodářskému růstu skeptičtější.

V teoretické části jsme zjistili, že vynakládání finančních prostředků v dlouhodobé perspektivě vede k zvýšení cenové hladiny. V období recese inflace dosáhla maximální hodnoty (13% Tabulka 3). K roku 2017 se vládě podařilo tento ukazatel snížit na úroveň 2,5 % ročně. Ale v tabulce je vidět, že od loňského roku míra inflace se začala postupně vzrůstat. Se zvýšením finančních výdajů vlády můžeme předpokládat, že míra inflace bude narůstat dále.

Tabulka 3 Inflace

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inflace	13,28	8,8	8,78	6,1	6,58	6,45	11,36	12,91	5,38	2,52	4,27	1,78

Zdroj <http://inflationinrussia.com/> Vlastní zpracování

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat fiskální politiku Ruské federace. Zejména jsem zkoumal rok 2018, a to penzijní reformu a zvýšení sazby DPH. V práci jsem zjistil, že sankce a propad ceny ropy měly velký vliv na ekonomiku země. Je patrné, že od roku 2014 se Ruská federace snaží odstraňovat důsledky recese.

V teoretické části jsem shrnul všechny potřebné informace pro navazující analýzu v praktické části.

Fiskální politika je nezbytnou součástí hospodářské politiky státu. Pro stát je důležité stanovit vyhovující cíle, dynamicky reagovat na změny v prostředí a používat správné nástroje. Sledovat ekonomickou situaci státu pomáhají ukazatele ekonomické výkonnosti, například hrubý domácí produkt a ukazatel inflace.

Stát může zasahovat do ekonomiky několika způsoby. V závislosti na situaci vláda buď používá restriktivní politiku proti nadměrné ekonomické aktivitě vedoucí k inflaci nebo expanzivní politiku pro stimulaci ekonomiky. Každá z daných metod má jak silné, tak i slabé stránky.

Pro financování politik potřebuje vláda finanční prostředky. Pro efektivní využití daných prostředků existuje systém veřejných rozpočtů. V Ruské federaci daná soustava má tyto prvky:

1. státní rozpočet;
2. federální mimorozpočtové fondy;
3. územní rozpočty;
4. rozpočty územních mimorozpočtových fondů;
5. rozpočet Penzijního fondu.

Rusko je stát, jehož ekonomika je velmi závislá na příjmech z prodeje surovin, jako je například ropa. Vláda chápe, že daná závislost může negativně ovlivňovat ekonomiku, proto existují speciální fondy, které by měly chránit před negativními změnami na trhu. Od roku 2008 do roku 2018 danou úlohu plnily Rezervní fond a Fond národního blahobytu. V roce 2018 se Rezervní fond stal součástí Fondu národního blahobytu.

Politika Ruska v posledním desetiletí zahrnuje sblížení se světovými trhy, proto je velmi důležité pozorovat měnový kurz a celkovou situaci ve světě. Ruská federace čelí západním sankcím v souvislosti se svou činností na Krymu a na Ukrajině. V dané práci jsem nezkoumal příčiny takového chování, ale jsem se zaměřil na zkoumání dopadů na ekonomiku Ruské federace. Uvedl jsem několik studií, které ukazují, že sankce mají silný negativní vliv na ekonomiku Ruské federace.

Na začátku praktické části jsem poukázal na stav veřejných výdajů a příjmů Ruské federace. Ve výdajích největší položku tvořily výdaje na sociální politiku, 37 % celkových výdajů státu, což je 12 022,5 mld. rublů. Do příjmu z ekonomického hlediska zahrnujeme všechny povinné platby veřejnému sektoru, které splňují charakteristiky daňových příjmů. Největší část konsolidovaného rozpočtu tvoří sociální pojištění 22 % – 6 784,0 mld. rublů. Důvodem je to, že toto pojištění je povinné.

Další a zároveň i základní částí bakalářské práce byla regresní analýza závislosti měnového kurzu rublu na ceně ropy na mezinárodním trhu. V rámci dané analýzy jsem získal funkce, které ukazují že závislost mezi cenou ropy a měnovým kurzem existuje.

Dále jsem prozkoumal vývoj Rezervního fondu, kde bylo vidět, že od roku 2015 objem jeho finančních prostředků významně poklesl. Kvůli nedostatku finančních zdrojů a neschopnosti naplnit svou funkci, byl přijat zákon o zrušení Rezervního fondu. Tím pádem Fond národního blahobytu přebíral funkce Rezervního fondu, jednou z nich bylo financování a podpora penzijního fondu. V dnešní době je vidět, že deficit Penzijního fondu roste, přestože Fond národního blahobytu by jej měl podporovat – nemá na to ale žádné volné prostředky. Takovým tempem v budoucnu nastane situace, kdy penzijní fond nebude schopen vyplácet důchody.

Jako řešení byla přijata nová penzijní reforma. Základní změnou je zvýšení věku odchodu do důchodu o 5 let u žen a u mužů. Narůst bude postupný a měl by skončit v roce 2028. I když toto řešení má smysl, při pohledu na celkovou situaci vzniká řada protiargumentů.

Stát potřebuje na začátku zlepšit životní podmínky a k financování toho by měla pomoci zvýšená sazba DPH. Prezident Ruské federace řekl, že peníze půjdou na financování národních projektů květnovým prezidentským dekretem. Tyto projekty by měly prodloužit očekávanou délku života a zvýšit export neropných složek.

Z mého pohledu jsou to příliš unáhlená rozhodnutí. Jak je vidět z praktické části údaje 2014 roku měly negativní stav na ruskou ekonomiku. V dnešní době vláda potřebuje peněžní prostředky na financování svých politik a nové reformy by měly v teoreticky zlepšit celkovou situaci. To však bude vyžadovat efektivní správu kapitálu. V období 10 let vláda bude muset výrazně zlepšit životní podmínky. Daná situace je, z mého pohledu, nepravděpodobná v Rusku. V dnešní době obyvatelstvo nedůvěřuje státu z politických důvodů a korupce.

Jako lepší řešení by bylo na začátku řešit sankce, soustředit se na mezinárodní obchod a přilákat zahraniční investice. Vláda vidí negativní reakci a už teď pracuje nad kompromisem, například obyvatelům Dálného východního federálního okruhu se nabízí návrat do předchozího věku odchodu do důchodu: 55 let pro ženy a 60 let pro muže.

Seznam použitých zdrojů

1. Blokhina, T., Karpenko, O., & Guirinskiy, A. (2016). The Relationship between Oil Prices and Exchange Rate in Russia. *International Journal of Energy Economics and Policy*.
2. Černohorský, J. T. (2013). *Základy financí*. Praha: Grada.
3. Daňový řád Ruské federace N 146-ΦЗ. (31. 07 199).
4. Dragoi, A.-E., & BALGAR, A.-C. (2016). ECONOMIC SANCTIONS AGAINST RUSSIA. A CRITICAL EVALUATION. Institute for World Economy. Načteno z Institute for World Economy.
5. Dreger, C., Kholodilin, K., Ulbricht, D., & Fidrmuc, J. (2015). Between the hammer and the anvil: The impact of economic sanctions and oil prices on Russias ruble. *Journal of Comparative Economics*.
6. Dvořák, P. (1997). *Vybrané problémy fiskální politiky*. Praha: VŠE.
7. Dvořák, P. (2008). *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck.
8. European Union. (2014). europa.eu. Načteno z EU sanctions against Russia over Ukraine crisis.: https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu_sanctions_en.
9. Giumelli, F. (2011). *Coercing, constraining and signalling: explaining UN and EU sanctions after the Cold War*. ECPR Press.
10. Hindls, R., Hronová, S., Seger, Jan, & Fischer, J. (2007). *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing.
11. Jurečka, Václav a kol. (2009). *Makroekonomie Základní kurz*. Ostrava: Grada.
12. Larchenko, L., & Kolesnikov, R. (2017). The Development of the Russian Oil and Gas Industry in Terms of Sanctions and Falling Oil Prices. *International Journal of Energy Economics and Policy*.
13. Maaytová, A. F. (2015). *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada.
14. Ministerstvo Financí Ruské Federace. (nedatováno). Načteno z <https://www.minfin.ru/>: <https://www.minfin.ru/ru/statistics/>
15. Pavelka, T. (2007). *Makroekonomie, základní kurz*. Slaný: Melandrium.
16. Popova, L., Jabalameli, F., & Rasoulinezhad, E. (2017). Oil Price Shocks and Russia's Economic Growth: The Impacts and Policies for Overcoming Them. *Journal of World Sociopolitical Studies*.
17. Poslanecká sněmovna města Novosibirsk. (2005). Načteno z gorsovetnsk.ru: <https://gorsovetnsk.ru/budgetgoroda/budget/rashody/natseconomy/>

18. Rada Evropské unie. (18. 3 2019). Europa.eu. Načteno z consilium.europa.eu:
<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/>
19. Rozpočtový zákoník Ruské federace 145-ФЗ, N. (31. 07 1998).
20. Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, M. (2018). The impact of economic sanctions on Russian economy and the RUB/USD exchange rate. *Journal of International Studies*.
21. MALYARENKO, Evgenia. Jak zvýšení DPH ovlivní ceny, rozpočty a ekonomiky. Rbc.ru [online]. [cit. 2019-09]. Dostupné z:
<https://www.rbc.ru/economics/01/01/2019/5c1b70509a7947f14ddc7bd5>
22. Kurzy.cz [online]. [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/grafy/kurzy-men/usd-rub-png-svg-yb10>
23. MINISTERSTVO FINANČÍ [online]. Ruská federace [cit. 2019-11-05]. Dostupné z: minfin.ru
24. TITOV, Sergei. Jak dlouho vydrží Národní sociální fond? Rbc.ru [online]. 05.11.2015 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z:
<https://www.rbc.ru/finances/24/11/2016/5836dccd9a7947c13e766cob>
25. BIYATOV, Evgeny. Vláda může kompenzovat výhody pro ropné pracovníky. Ria.ru [online]. 01.11.2018 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z:
<https://ria.ru/20190401/1552279219.html>
26. International Monetary Fund [online]. [cit. 2019-11-05]. Dostupné z:
<https://www.imf.org/external/index.htm>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Státní rozpočet	35
Tabulka 2 Reálný HDP	42

Seznam grafu

Graf 1 Graf USD / RUB	22
Graf 2 Struktura výdajů konsolidovaného rozpočtu 2017	27
Graf 3 Struktura příjmů konsolidovaného rozpočtu 2017	30
Graf 4 Saldo státního rozpočtu	32
Graf 5 Cena Brent a Měnový kurz USD/Rub	33
Graf 6 Průběh funkce	35
Graf 7 Rezervní fond	36
Graf 8 Fond národního blahobytu	37
Graf 9 Penzijní fond	38
Graf 10 Česká republika	39
Graf 11 Ruská federace	40
Graf 12 Dynamika HDP v Rusku	42

Seznam obrázků

Obrázek 1 Restriktivní výdajová politika – dlouhé období	15
Obrázek 2 Expanzivní výdajová politika – dlouhé období	16
Obrázek 3 Klasifikace sankce	24
Obrázek 4 Typy daní	29
Obrázek 5 Regresní analýza	34

Přílohy

Příloha č. 1

Datum	USD/RUB	Cena Brent	Rezervní fond v mld rublů	Fond národního blahobytu
Duben 08	23,682	111,36	3068,43	773,57
Květen 08	23,688	127,78	3069,47	773,82
Červen 08	23,447	139,83	3069,94	773,93
Červenec 08	23,436	123,98	3056,52	770,56
Srpen 08	24,648	114,05	3040,37	766,48
Září 08	25,635	98,17	3504,62	784,51
Říjen 08	27,079	65,32	3559,19	1228,88
Listopad 08	27,913	53,49	3572,78	1667,48
Prosinec 08	30,535	45,59	3661,37	2108,46
Leden 09	35,763	45,88	4027,64	2584,49
Únor 09	35,925	46,35	4863,8	2991,5
Březen 09	33,959	49,23	4869,74	2995,51
Duben 09	33,12	50,8	4117,67	2 915,21
Květen 09	30,787	65,52	3551,47	2869,44
Červen 09	31,161	69,3	3127,93	2784,14
Červenec 09	31,464	71,7	2957,54	2813,94
Srpen 09	31,8	69,65	2811,34	2858,7
Září 09	30,027	69,07	2706,82	2863,08
Říjen 09	29,161	75,2	2298	2764,37
Listopad 09	29,232	78,47	2242,09	2 712,56
Prosinec 09	30,314	77,93	2238,58	2 769,84
Leden 10	30,371	71,46	1830,51	2 769,02
Únor 10	29,935	77,59	1823,26	2757,89
Březen 10	29,434	82,7	1763,89	2684,21
Duben 10	29,229	87,44	1553,28	2630,27

Květen 10	30,889	74,65	1188,7	2601,62
Červen 10	31,262	75,01	1197,66	2616,54
Červenec 10	30,265	78,18	1226,57	2666,41
Srpen 10	30,83	74,64	1225,17	2663,76
Září 10	30,584	82,31	1228,93	2671,54
Říjen 10	30,848	83,15	1258,26	2722,15
Listopad 10	31,535	85,92	1286,99	2772,8
Prosinec 10	30,577	94,75	1279,85	2761,96
Leden 11	29,8	101,01	775,21	2695,52
Únor 11	28,876	111,8	770,24	2674,53
Březen 11	28,445	117,36	755,82	2631,98
Duben 11	27,407	125,89	748,53	2609,66
Květen 11	27,969	116,73	745,71	2594,58
Červen 11	27,926	112,48	745,86	2597,55
Červenec 11	27,638	116,74	746,84	2600
Srpen 11	28,843	114,85	734,98	2566,04
Září 11	32,194	102,76	772,28	2673,05
Říjen 11	30,23	109,56	823,87	2827,1
Listopad 11	30,732	110,52	790,02	2726,42
Prosinec 11	32,204	107,38	801,77	2764,4
Leden 12	30,31	110,98	811,52	2794,43
Únor 12	29,085	122,66	1863,06	2682,21
Březen 12	29,32	122,88	1806,47	2600,88
Duben 12	29,368	119,47	1826,62	2624,78
Květen 12	33,401	101,87	1825,28	2619,52
Červen 12	32,395	97,8	1953,88	2773,78
Červenec 12	32,211	104,92	1985,45	2810,45
Srpen 12	32,25	114,57	1927,12	2742,85
Září 12	31,185	112,39	1953,11	2772,45
Říjen 12	31,343	108,7	1900,13	2708,58
Listopad 12	30,865	111,23	1934,08	2748,67
Prosinec 12	30,558	111,11	1906,89	2716,61
Leden 13	30,03	115,55	1885,68	2690,63

Únor 13	30,65	111,38	2589,45	2678,63
Březen 13	31,078	110,02	2592,89	2682,58
Duben 13	31,128	102,37	2608,69	2696,73
Květen 13	31,922	100,39	2652,94	2727,79
Červen 13	32,835	102,16	2665,92	2 739,33
Červenec 13	32,96	107,7	2770,92	2 828,23
Srpen 13	33,268	114,01	2807,02	2858,04
Září 13	32,393	108,37	2838,58	2884,79
Říjen 13	32,083	108,84	2795,81	2847,35
Listopad 13	33,149	109,69	2794,04	2 845,19
Prosinec 13	32,895	110,8	2885,29	2922,79
Leden 14	35,176	106,4	2859,72	2900,64
Únor 14	36,05	109,07	3070,74	3079,94
Březen 14	35,047	107,76	3148,08	3145,34
Duben 14	35,634	108,07	3121,33	3122,51
Květen 14	34,92	109,41	3139,42	3127,94
Červen 14	33,988	112,36	3026,34	3033,17
Červenec 14	35,6848	106,02	2937	2 957,38
Srpen 14	37,0749	103,19	3095,21	3 088,79
Září 14	39,5727	94,67	3387,34	3150,5
Říjen 14	43,034	85,86	3544,83	3276,79
Listopad 14	50,4085	70,15	3885,87	3547,02
Prosinec 14	55,9077	57,33	4386,91	3944,12
Leden 15	68,8629	52,99	4945,49	4388,09
Únor 15	61,6207	62,58	5864,9	5 101,83
Březen 15	58,1993	55,11	4720,74	4 590,59
Duben 15	51,6513	66,78	4425,75	4 346,94
Květen 15	52,3212	65,56	3950,49	3 946,42
Červen 15	55,2806	63,59	4039,27	4 018,51
Červenec 15	61,7417	52,21	4265,65	4200,53
Srpen 15	64,2768	54,15	4302,18	4398,15
Září 15	65,4532	48,37	4699,53	4903,67
Říjen 15	63,9454	49,56	4670,5	4878,8

Listopad 15	66,4888	44,61	4229,98	4728,39
Prosinec 15	73,5963	37,28	3931,08	4784,05
Leden 16	75,4644	34,74	3640,57	5227,18
Únor 16	75,1682	35,97	3737,29	5348,66
Březen 16	67,0288	39,6	3747,06	5356,96
Duben 16	64,6542	48,13	3420,92	4947,33
Květen 16	66,6968	49,69	2892,35	4751,69
Červen 16	63,9731	49,68	2551,06	4823,19
Červenec 16	66,0429	42,46	2456,1	4675,36
Srpen 16	65,3317	47,04	2560,28	4842
Září 16	62,8343	49,06	2090,1	4719,17
Říjen 16	63,3823	48,3	2037,19	4617,54
Listopad 16	64,142	50,47	1991,61	4541,93
Prosinec 16	61,273	56,82	2032,7	4628,09
Leden 17	60,1589	55,7	972,13	4359,16
Únor 17	58,3058	55,59	973,53	4359,3
Březen 17	56,2665	52,83	931,31	4206,38
Duben 17	56,9311	51,73	912,95	4134,27
Květen 17	56,5617	50,31	931,25	4192,5
Červen 17	58,9401	47,92	932,7	4192,3
Červenec 17	59,7719	52,65	987,27	4385,49
Srpen 17	58,006	52,38	1006,62	4449,35
Září 17	57,4898	57,54	1001,73	4425,68
Říjen 17	58,3289	61,37	986,71	4210,36
Listopad 17	58,438	63,57	975,52	4013,81
Prosinec 17	57,6114	66,87	994,64	3904,76
Leden 18	56,2075	69,05	0	3752,94
Únor 18	56,3291	65,78		3729,71
Březen 18	57,1444	70,27		3698,96
Duben 18	62,9408	75,17		3772,83
Květen 18	62,403	77,59		3962,67
Červen 18	62,7338	79,44		3927,58

Červenec 18	62,5078	74,25		4839,26
Srpen 18	67,5458	77,42		4844,38
Září 18	65,5503	82,72		5 160,28
Říjen 18	65,8789	75,47		5 004,49
Listopad 18	66,951	58,71		4 972,45
Prosinec 18	69,8319	53,8		4 567,75
Leden 19	65,4103	61,89		4 036,05
Únor 19	65,9151	66,03		3903,5
Březen 19	65,634	68,39		3887,88
Duben 19	64,6373	72,8		3828,25
Květen 19	64,6373	71,7		